

ΑΝΑΠΛΑΣΙΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ
ΑΥΣΩΝ ΑΡΙΘ.

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΙΑΝ

ΥΠΟ ΤΗΝ ΑΙΓΕΤΟΥΣΙΝ

ΙΩΑΝΝΟΥ Ε. ΜΕΣΣΟΛΩΡΑ

Δ. Φ. ΥΦΗΡΕΤΟΥ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΑΙ ΚΑΘΗΡΕΤΟΥ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ

ΕΤΟΣ Ε'.—ΤΟΜΟΣ Ε'.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Δ. ΚΟΛΛΑΡΑΚΗ ΚΑΙ Ν. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Κάτωθεν τοῦ Ἀγαρῆλου

1892

ΑΝΑΠΛΑΣΙΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ

Έσωτερικῶς δρ. 10. Έξωτερικῶς φρ. χρυσῶ 10.

Πᾶς συνδρομητὴς θεωρεῖται καὶ μέλος ἀγωνόν.

ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΤΟΥ Α' Β' Γ' ΚΑΙ Δ' ΕΤΟΥΣ ΠΡΟΚΑΤΑΒΑΛΛΟΜΕΝΗ

δραχμῶν 10 ἐν τῷ ἐσωτερικῷ καὶ φράγκα χρυσῶ 10 ἐν τῷ ἐξωτερικῷ.

Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται ἐν τῇ γραφείῳ τοῦ περιοδικοῦ, κειμένῳ ἐν τῇ ἐνοσίῳ τῶν ἁγίων Θεοδώρων, δὲρ Μιλτιάδου ἀριθμ 27, καὶ ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις Ἀνάστη Κωνσταντινίδου καὶ Γ. Κασδῶνη.

ΠΑΣΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΣΥΛΛΟΓΟΝ ΕΠΙΓΡΑΦΕΤΑΙ

Σύλλογον «Αναπλάσεως» Ἀθήνας.
Collège «Anaplasis» Athènes.

Πᾶσα δωρεὰ πρὸς τὸν Σύλλογον ἢ πρὸς τὸ ταμιεῖον τοῦ «Ἀποστόλου Παύλου» ἢ πᾶσα συνδρομὴ πρὸς τὸ περιοδικὸν πέμπεται ἢ πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς «Αναπλάσεως» Σ. Μητροπολίτην Ἀθηνῶν κ. Γερμανόν, ἢ πρὸς τὸν Διευθυντὴν τοῦ περιοδικοῦ.

Τὰ πεμπόμενα χειρόγραφα δημοσιεύμενα καὶ μὴ δὲν ἐπιστρέφονται. Πᾶν ἔρθρον μὴ φέρον ὑπογραφήν προέρχεται ἐκ τῆς Διευθύνσεως.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ - Ι. Ε. ΜΕΣΣΙΟΛΩΡΑΣ - ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1892.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Ἡ μήτηρ καὶ ἡ αἰκοδέσποινα, ὑπὸ Ι. Ε. Μεσολωρα. — Περὶ τοῦ ἠθικοῦ χαρακτῆρος, ὑπὸ τοῦ ἐν Αιτίαις ἀρχιμανδρῆτου Κωνσταντίνου Καλοζήμη. — Ἐχει ἀξίαν τὸ ξῆν; ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Δ. Μακρόνου. — Ὁ Μητροπολίτης Ἀθηνῶν Γερμανὸς τοῖς κυρίαις βουλευταῖς τῆς ΙΓ' περιόδου. — Περὶ τοῦ ἐν Λονδίῳ συνεδρίου τῶν Ἀνατολιστῶν, ὑπὸ τοῦ γυμνασιάρχου Ν. Πέτρη. — Ἐργάσιος Ἔργαν. — Διέφορα. — Ἀλληλογραφία.

Ἡ ΜΗΤΗΡ ΚΑΙ Ἡ ΟΙΚΟΔΕΣΠΟΙΝΑ

ΥΠὸ

Ι. Ε. ΜΕΣΣΙΟΛΩΡΑ

«Βούλομαι τὰς γυναῖκας εἶναι φιλόδρους, φιλοτέχνους, σώφρονες, ἀγνάς, οἰκουροῦς, ἀγαθὰς, ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ἵνα μὴ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ βλασφημηθῆται.» (Παύλου πρὸς Τιτ. β'. 5).

Ἡ μεγίστη ἀρετὴ καὶ ἡ ὑψίστη ἀξία τοῦ ἀνθρώπου εἶνε ἡ ἀ τ α π ά ρ η σ ι ς, τὸ δυσχερέστατον τοῦτο καθήκον, τελούμενον κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Σωτήρος καὶ ἐν τῷ πνεύματι τῆς τὰ πάντα στεργοῦσης, τὰ πάντα ἐπιζούσης, τὰ πάντα ὑπομενούσης ἀγάπης. Ἡ αὐταπάρνησις ἦτο τὸ κύριον ἐγκόλιον τοῦ Κυρίου, βήσαντος καὶ ἀποθανόντος ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ, ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῆς ἀνθρωπότητος. Τοῦ ἱεροῦ τούτου αἰσθημάτων τῆς αὐταπαρνήσεως ἐμφορούμενοι οἱ Ἀπόστολοι ἐνεδυναμώθησαν ἐν τῇ ἀσθενείᾳ αὐτῶν, ἰσχυροὶ ἐγένοντο, παρεμβολὰς ἔκλιναν ἄλλοτρίων, τὸν κόσμον

κατέκτησαν. Ἐπὶ τοῦ ἁγίου τούτου αἰσθημάτων ὀδηγούμενοι ἐμετρίωνησαν καὶ μεριμνῶσιν οἱ ἀγαθοὶ καὶ οἱ ἰσχυροὶ τῆς γῆς, ἵνα ἀνακουφίσωσιν αὐτὴν τῶν πόνων τῆς πενίας, τῆς δυστυχίας, τῆς ἀμαθίας.

Πολλοὶ ἀμφιβάλλουσι, ἂν πρὸς τοῖς ἀνθρώποις δύναται νὰ ὑπάρχη τοσοῦτη τε καὶ τοιαύτη μεγάλῃς αὐταπάρνησις.

Ἄλλ' ὑποκρινόμενοι ἢ ἀγνῆ, ἐκεῖ οὐδὲν καθήκον δυσχερές. Παράδειγμα ἔστωσαν αὐτοῖς ὁ Σωτήρ, ὃς ὑπὲρ τοῦ κόσμου ἐκεῖνος θυσίαν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ προσήγαγεν, οἱ ἀπόστολοι, οἱ μάρτυρες, οἱ ἀπολογηταὶ καὶ οἱ ὁμολογηταί, νέοι καὶ γέροντες, παρθένοι τε καὶ χῆραι, οἵτινες τὰ πάντα ἐγκατέλιπον ὑπὲρ τῆς μεγάλης καὶ ἱερᾶς ἰδέας τοῦ ἄραι τὸν σταυρὸν τοῦ Κυρίου, ὀπίσω αὐτοῦ ἀκολουθήσαι, καὶ ὑπὲρ τῆς ἠθικῆς ἀναπλάσεως τῆς ἀνθρωπότητος τὴν ψυχὴν αὐτῶν δοῦναι. Ἡ ἱστορία μαρτυρεῖ, ὅτι ὑπάρχουσι ἀνθρώποι, οἵτινες τὴν περιουσίαν αὐτῶν, τὴν κόπῃ καὶ πᾶν πολλῶ κτηθεῖσαν, ἀφιέρωσαν ὑπὲρ μεγίστου τινὸς ἱεροῦ σκοποῦ. Ὑπάρχουσι ἀνθρώποι, οἵτινες τὴν ζωὴν αὐτῶν προσήγαγον ἐπὶ τοῦ βραμοῦ τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος. Ἡ ἑλληνικὴ ἱστορία καὶ ἡ χριστιανικὴ ἐκκλησία μνῆρα τοιαῦτα παραδείγματα ἀριθμοῦσιν. Ὑπάρχουσι ἀνθρώποι, ὧν ἡ κλήσις, ὁ προορισμὸς καὶ τὸ γλυκύτερον καθήκον εἶνε νὰ ἐπιλανθάνωνται ἐαυτῶν, πάντα δὲ κόπον καὶ πᾶσαν φροντίδα ἀπαύστως ὑπὲρ τῶν ἄλλων νὰ ἀφιερῶσιν. Οἱ τοιοῦτοι δὲν ἀνήκουσιν ἐαυτοῖς, ἀλλὰ τῇ ἀνθρωπότητι.

Τουαύτην αὐταπάρησιν ὀφείλει νὰ ἐξῆ ἡ μήτηρ ἡ χριστιανὴ οἰκοδόμοισιν α, εἰν θέλη νὰ φέρῃ ἐπαξίως τὸν σεμνὸν καὶ ἄγιον τοῦτον τίτλον. Μήτηρ, λέξις ἱερὰ καὶ σεμνή! Μήτηρ, ὄνομα γλυκὺ! Μήτηρ, πρώτη λέξις τοῦ βρέφους! Μήτηρ, τελευταία λέξις τοῦ ἀποθνήσκοντος τέκνου!

Ὡ μ ἡ τ ε ρ, μ ἡ τ ε ρ, ἥς τὸ πνεῦμα, ὡς ἀγαθὸς δαίμων, διαμένει καὶ μετὰ θάνατον ἐν τῷ οἴκῳ καὶ παρακολουθεῖ τὰ τέκνα ἐν τῷ σταδίῳ τοῦ βίου αὐτῶν. — Ἡ μήτηρ εἶνε ἐκείνη, ἥτις φροντίζει νυκτὸς τε καὶ ἡμέρας οὐχὶ δι' ἑαυτήν, ἀλλὰ διὰ τὸ ἀγαθὸν τῶν ἐμπιστευμένων αὐτῆς ἐργάζεται ἀκόπως οὐχὶ διὰ τὴν ἐαυτῆς συντήρησιν, ἀλλὰ διὰ τὴν εὐημερίαν τῶν οἰκείων. Κατακλίνεται τὸ ἐσπέρας κειμηλιὰ ἐπὶ τῆς κλίνης, ὅπως ἀναλάβῃ νέας δυνάμεις οὐχὶ δι' ἑαυτήν, ἀλλὰ διὰ τοὺς ἄλλους. Ἐπισθυμεῖ, ἵνα ὁ σύζυγος, τὰ τέκνα καὶ οἱ ὑπηρέται ἀπολαύσων εὐαρέστως τῶν ἀγαθῶν τοῦ βίου. Οὐδεμίαν ἐτέραν ἀμοιβὴν αἰτεῖται διὰ τοὺς ἀγρύτους αὐτῆς κόπους ἢ τὴν εὐχρηστίαν τῶν οἰκείων καὶ τὸ προσηγὸς βλέμμα καὶ τὸ γλυκὸν μειδίαμα τῶν περὶ αὐτὴν φιλιτάτων. Τοῦτου ἕνεκεν αὐτὴ οἰκονομεῖ, κοπιᾷ, στερεῖται πολλῶν, τὰ πάντα στέργει, τὰ πάντα ἐλπίζει, τὰ πάντα ὑπομένει. Ἡ ἀγαθὴ σύζυγος καὶ μήτηρ εἶνε ἡ ἐνσάρκωσις τῆς θείας ἀταπαρήσεως.

Ὁ προορισμὸς καὶ ὁ σκοπὸς τῆς γυναικὸς ἐκπληροῦται καὶ ἐγκυβηταί καὶ καταφαίνεται κυρίως ἐν τῷ συζύγῳ καὶ οἰκογενεῖ α καὶ κ υ κ λ ρ. Ὁ χαρακτήρ τῆς γυναικὸς εἶνε ὅτι εὐσεβιστικὸς. Ἡ γυνὴ εἶνε μ υ σ τ ἡ ρ ι ο ν. Ὄταν γείνη σύζυγος, τότε ἀποκαλύπτονται αἱ ἀγαθαὶ καὶ αἱ κακαὶ αὐτῆς ιδιότητες: τότε καθίσταται ἡ ἄγγελος τῆς εὐφροσύνης ἢ τὸ πνεῦμα τῆς ἀπειθείας καὶ τῆς δυστυχίας τοῦ οἴκου. Ὁ κάλλιστος νέος δύναται νὰ γείνη κάκιστος σύζυγος, ὅταν τύχῃ κακοτρόπου συζύγου, καὶ τανάπαλιν ὁ κάκιστος νέος δύναται νὰ γείνη κάλλιστος σύζυγος, ὅταν εὐμοιρήσῃ συνεισῆς καὶ φρονίμου γυναικὸς. Δι' ὃ λέγει ὁ Ἰησοῦς ὁ υἱὸς τοῦ Σαίραχ ἐν τῇ Σοφίᾳ: «Γυναικὸς ἀγαθῆς μακάριος ὁ ἀνὴρ, καὶ ὁ ἀρετῆς τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ διπλάσιος» καὶ ἀλλαγῶν: «Γυνὴ ἀνδρεία εὐφραίνει τὸν ἄνδρα αὐτῆς καὶ τὰ ἔτη αὐτοῦ πληρῶσει ἐν εὐφροσύνῃ.» (1)

Ἡ γυνὴ, σ υ ζ υ γ ο ς γ ε ν ο μ ε ν ἡ, δὲν ἀνήκει πλὴν ἑαυτῆς. Αὐτὴ συνέδεσε τὴν εὐτυχίαν καὶ τὴν δυστυχίαν αὐτῆς μετὰ τῆς εὐτυχίας καὶ τῆς δυστυχίας τοῦ συζύγου, ὅς ἦν ἄλλοτε ποτε αὐτῆς ἕνεος καὶ ἄγνωστος. Ὁ κληρὸς τοῦ ἀνδρὸς εἶνε καὶ κληρὸς τῆς γυ-

(1) Σοφία Ἰησοῦ Σαίραχ Κεφ. Κς' 1-3.

ναικὸς. Οἷαν τύχην καὶ οἷον κληρὸν οὗτος παρεσκευάσεν αὐτῆ, τοῦτω αὐτὴ ὀφείλει νὰ ἀνηκῆται. Ἐὰν γείνη ὁ ἀνὴρ πτωχὸς, ὀφείλει νὰ συμμετέχη καὶ ἡ γυνὴ τῆς πτωχείας τοῦ ἀνδρὸς: ὅταν καταδιώκηται ὁ σύζυγος, ὀφείλει νὰ ὑποφέρει καὶ ἡ σύζυγος ἀρογγύστως τὰς περιπέτειας τοῦ συντρόφου, καίπερ ἀθάνατος ἀσθενεῖ ὁ ἀνὴρ, ὑπομένει καὶ περιποιεῖται αὐτὸν ἡ γυνὴ καὶ πάσχει ἡθικῶς αὐτὴ πλὴν τοῦ ἀνδρὸς. Ἡ γυνὴ, σύζυγος γενομένη, ὀφείλει νὰ εἴπῃ εἰς τὸν ἄνδρα τῆς βίαι ἀπεκρίματο ἢ Ῥουθ πρὸς τὴν πενθερὰν αὐτῆς Νωεμίν: «Μὴ ἀπάντησαι ἐμοὶ τοῦ καταλιπεῖ σε ἡ ἀποστρέψαι ὑπισθῆν σου, ὅτι ὅπου ἂν πορευθῆς πορεύσομαι, καὶ ὅ ἐὰν ἀλλοθῆς, ἀλλοθῆσομαι: ὁ λαὸς σου, λαὸς μου, καὶ ὁ Θεὸς σου, Θεὸς μου» καὶ ὅ ἐὰν ἀποθάνῃ ἀποθανοῦμαι, καὶ ἐκεῖ ταφῆσομαι. Τάδε ποιῆσα Κύριός μοι καὶ τάδε προσθήθη, ὅτι θάνατος διαστειλεῖ ἀναμύσειν ἐμοὺ καὶ σοῦ.» (2)

Ἡ γυνὴ, μ ἡ τ ε ρ γενομένη, δὲν εἶνε κυρία ἑαυτῆς, διότι ζῆ, κινεῖται καὶ ὑπάρχει μόνον χάριν τῶν τέκνων τῆς, τῶν ὁποίων εἶνε, προορισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, πρώτη τροφὸς καὶ πρώτη διδάσκαλος: αὐτὴ ζῆ μᾶλλον ἐν αὐτοῖς ἢ δι' ἑαυτήν: μὲ λύπας καὶ κινδύνους παρέχη αὐτοῖς τὸ ζῆν διὰ πάσης θυσίας ἐξαγοράζει τὴν ὑγίαν αὐτῶν. Αὐτὴ ἀργυρεῖ ἐν τῇ νεωτερικῇ σιγῇ χάριν τοῦ νεογνοῦ, ὅταν πᾶντες καθενὸς αὐτοῦ. Αὐτὴ φυλάττει τὸ ἀσθενὲς βρέφος ἐπὶ τῆς κλίνης, προσέχει καὶ εἰς τὴν ἐκχριστήν ἀναπαύσιν αὐτοῦ, ταράσσεται εἰς πᾶσαν κίνησιν καὶ προσεῦχεται γονυκλινῆς ἐν τῇ βουδία σιγῇ τῆς νυκτὸς ὑπὲρ τῆς ὑγείας τοῦ ἀσθενήσαντος τέκνου τῆς. Οὐδεὶς γινώσκει τί αὐτὴ πράττει: οὐδεὶς γνωρίζει τί αὐτὴ ὑποφέρει: μόνη τῷ καρδιωγνώστῳ Θεῷ εἶνε γνωστὰ τὰ κρυφία τῆς τρυφερᾶς καρδίας τῆς μητρὸς, ἥτις λησμονεῖ τὰ πάντα ἅμα τὸ τέκνον αὐτῆς ἀναλάβῃ τὴν ὑγίαν του. Οὐδόλωρ πλὴν ἀναλογίζεται τί ὑπέφερον οὐδεὶς θνητὸς ὁμοίᾳ πλὴν περὶ τῶν παρελθόντων δεινῶν αὐτῆς οὐδεὶς ἀνταμειβεῖ αὐτήν: μόνος ὁ ἴψιος δὲν λησμονεῖ τὰς φροντίδας καὶ τὰ δεικρυφία τῆς μητρὸς. Διὰ τοῦτο μελῶν ἀρετῆς τῆς εὐσεβείας τῶν τέκνων πρὸς τοὺς γονεῖς, πρὸς τὴν πολυπραγίαν ἰδίως μητέρα, δὲν ὑπάρχει. Δι' ὃ ἡ Ἁγία Γραφὴ πολλαχοῦ λέγει: «Ὁ τιμὸν πατέρα ἐξιδύσκειται ἀμαρτίας καὶ ὡς ἀποθνήσκον ῥίζων ὁ δὲ οὐκ ἐξέζων ἡ μήτηρ αὐτῆς ὡς εὐλογία πατρὸς στηρίζει οἴκους τέκνων, καὶ τὰρα δὲ μητρὸς ἐκρίζει θεμέλιον» «κατηρημένος παρὰ Κυρίου ὁ παροργίζων μητέρα αὐτοῦ: ὁ ἀπαθροῦμένος τὴν μητέρα αὐτοῦ κατασθνήσκει καὶ ἐπονεῖδιστος ἔσται» «ἀκούε, υἱέ»

(1) Ῥουθ κεφ. α. 13-18.

πατρὸς τοῦ γεννήσαντός σε καὶ μὴ καταφρόνει, καὶ γρηγορεῖ σου ἡ μήτηρ.» (1)

Ἡ γυνὴ, γενομένη οἰκοδόμοισιν α, ἀνήκει τῷ οἴκῳ αὐτῆς κυρίως. Αὐτὴ, καὶ ἀσθενούσα, φροντίζει περὶ τῆς ὑγείας τῶν οἰκείων: αὐτὴ δύναται νὰ στερεῖται πάσης ἀναψυχῆς, πάσης διασκεδάσεως, ἵνα τοὺς περὶ αὐτὴν ἀνακουφίσῃ αὐτὴ εἶνε ὁ ἄγγελος τῆς εὐφροσύνης ἐν τῷ οἴκῳ, τὸ ἀγαθὸν πνεῦμα τῆς τάξεως καὶ τῆς εὐτυχίας. Αὐτὴ ἔλαττει πενταχοῦ τὸ βλέμμα εἰς τε τὰ μεγάλα καὶ τὰ μικρὰ: τὰ πάντα περιβάλλει διὰ τῆς μητρικῆς αὐτῆς ἀγάπης καὶ φροντίδος: θεωρεῖ ἐκντὴν ὑπεύθυνον διὰ πάσαν ἄλλειψιν. Μεθ' ὅλην δὲ τὴν φιλοπονοῦσαν αὐτῆς δὲν δύναται νὰ πράξῃ ἀρογγύστως ἕτι ὡς ἀπαραιτήτων καθήκον θεωρεῖ, ἐν ᾧ ὄντως εἶνε ἡ εὐεργέτις τοῦ οἴκου: πολλὰκις δὲ λαμβάνει ὡς ἀνταμοιβὴν ἀντὶ τοῦ μάνα χολῆν καὶ ἀντὶ τοῦ θάνατος ἕξος. Ἄλλ' ἡ καλὴ οἰκοδόμοισιν α λησμονεῖ τὴν ἀχαριστίαν καὶ ἐξακολουθεῖ ἐργαζομένη καὶ οὐσα εὐτυχίης, ἐὰν τῶν φιλιτάτων ἐπισπᾷται τὸ μειδίαμα, ἐὰν παρέχη τὴν εὐτυχίαν καὶ τὴν χαρὰν τοῖς οἰκείοις. Παιθεῖ αὐτῆ, ἵνα θορῆσῃ τὰ τέκνα τῆς γυμνητεῖαι, ἵνα ἐνδύσῃ τὰ φιλιτάτα τῆς: ἐργάζεται, ἵνα ἀνακουφίσῃ τὴν δυστυχίαν τοῦ ἀνδρὸς: μειδίᾳ καὶ σιωπῇ, ἵνα καταπραῖνῃ τὴν ὀργὴν τοῦ συζύγου. Τοῦτου μόνον τὸν ἱερὸν τίτλον ἐπιδικᾷ, τὸν τίτλον τῆς καλῆς οἰκοδομοιοῦσης.

Ἡ εὐσεβὴς οἰκοδόμοισιν α εἶνε ὁ ἄριστος τύπος, ἡ ὡραία εἰκὼν, ἡ ἐνσάρκωσις τῆς ἐξ ἀγάπης πηγαζούσης εὐγενεοῦς ἀταπαρήσεως. Ἰδῶν εὐγενεὸς ἴσται αὐτὴ ἐν τῇ ἀκλῇ μὲν ἀλλὰ σπουδαίᾳ καὶ βουδία κλήσει αὐτῆς! Ὁ ἀνὴρ δύναται ἐργα θαναμαστὰ νὰ ποιῆσῃ διὰ τῆς ἐπιστήμης, τῆς τέχνης καὶ τοῦ ἐπιγυγέματος αὐτοῦ, νὰ πλουτήσῃ, ὄνομα μέγα τε καὶ ἔνδοξον ἐν τῇ πόλει καὶ τῷ κράτει: ἂν ἀποκτήσῃ, ἀλλ' ἀμέσως καὶ διαρκῶς μόνον τὴν καλὴν οἰκοδόμοισιν α δύναται: νὰ καταστήσῃ εὐδαίμονα, ἐν ᾧ οὐδεὶς ἔτερος προσέχει εἰς τὸ σοβαρὸν καὶ ἐπιμοχθον αὐτῆς ἔργον.

Ὡς δὲ πᾶν ἀγαθὸν καὶ πᾶσα εὐτυχία τοῦ οἴκου ἐκ τῶν ἀρετῶν τῆς μητρὸς κυρίως ἐξαρτᾷται, οὕτως ἐκ τῶν σφαλμάτων καὶ τῶν ἐλαττωμάτων αὐτῆς πηγάζει πᾶν κακόν, ἡ δυστυχία τῆς οἰκογενείας. Ἡ ἐπίδρασις τῆς μητρὸς ἐν τῷ οἴκῳ εἶνε τοσοῦτον σημαντικὴ καὶ μερίστη, ὥστε δύναται τις νὰ ἐξαγάγῃ τὸ ἀσφαλὲς συμπερασμα, ὅτι ἐκ τῆς συμπεριφορᾶς τῆς οἰκοδομοιοῦσης ἐν γένει ἐξαρτᾷται ἡ καλὴ ἢ ἡ κακὴ ἀγωγὴ τοῦ οἴκου. Ἐν σφάλμα τῆς μητρὸς ἀμαρτοὶ πάσης τὰς ἀρετὰς αὐτῆς: αὐτὴ οὐχὶ ἀγαθαί τῆς μητρὸς κρίσεις καὶ κρίσεις καθιστᾷται

(1) Σοφία Σαίραχ γ' 3-17, καὶ Παροιμίαι Σολομῶντος ιθ'. 20, 24-27. 22.

τὸν οἰκογενειακὸν βίον κλάσιν ἐπίγειον, ὡς αἱ ἀρεταὶ αὐτῆς καθιστᾷται τὸν οἶκον παράδεισον. Ἡ εὐλογία τοῦ πατρὸς μέτην οἰκοδομεῖ, ὅπου ἡ κατὰ τῆς μητρὸς καταστρέφει. Ἐπάρχουσι σύζυγοι καὶ γονεῖς, οἵτινες γίνονται αἰτίοι τῆς δυστυχίας τῆς οἰκογενείας τῶν, οἵτινες διὰ τῶν παρεκτροπῶν αὐτῶν τὸ χεῖριστον παράδειγμα τοῦ κακοῦ παρέχουσιν εἰς τὰ τέκνα τῶν.

Ὄταν ἡμεῖς ἡ οἰκοδόμοισιν α ἐκτελέσῃ ἐπακριβῶς τὰ καθήκοντα αὐτῆς, δύναται νὰ μαλᾷ τὸ σκληρὸν τοῦ χαρακτῆρος τοῦ οἰκοδομοιοῦτου, νὰ μετριᾷ τὰς πικρίας τοῦ οἴκου, νὰ ἐπιδράσῃ καὶ μόνη ἐπὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν τέκνων, διότι αὐτὴ παραμένει πλὴν τοῦ πατρὸς ἐν τῷ οἴκῳ, αὐτὴ πρώτη ἐκτρέφει τὸ τέκνον, αὐτὴ πρώτη περιποιεῖται αὐτό, αὐτὴ πρώτη διδάσκει αὐτό τὰς πρώτας λέξεις, αὐτὴ διαβλέπει τὰς κλίσεις ἐκάστου, αὐτὴ διαρκῶς ἐφορᾷ τὰς τε μικρὰς καὶ τὰς μεγάλας ἐργασίας τῶν οἰκείων. Σοφῶς λέγει ὁ θεὸς Χρυσόστομος: «Τοὺς μὲν ἄνδρας καὶ ἀποθημῖαι καὶ αἱ τῆς ἀγορᾶς φροντίδες καὶ τὰ τῆς πόλεως πράγματα περιέλασσον πολ- λάκις: ἡ δὲ γυνὴ πάσης τοιαύτης φροντίδος ἀτέλειαν ἔχουσα, εὐκολώτερον δύναται ἐν τῶν τεχνιτῶν ἐπιμελεῖσθαι, πολλῆς ἀπολαύουσα τῆς σχολῆς. Οὕτως αἱ παλαιαὶ ἱπολοῦν γυναικὸς: οὐ γὰρ ἀνδράσι μόνον, ἀλλὰ καὶ γυναικῶν ἀναγκαῖον τοῦτο τὸ ὑψηλὸν λέγω δὲ τὸ τῶν οἰκείων προνοεῖσθαι παιδῶν, καὶ εἰς φιλοσοφίαν αὐτοὺς ἐνάγειν.» (1)

Ὡ μ ἡ τ ε ρ, ὅπουδῆποτε καὶ ἂν ἦς, ὅπουδῆποτε καὶ ἂν κατοικῆς, ὅπουδῆποτε καὶ ἐν ἀκοίῃς τὸ γλυκύτατον τοῦτο καὶ τρυφερότατον ὄνομα, εἴτε ἐν οἰκίαις μεγαλοπρεπεστάταις καὶ ἀνακτοροῖς βασιλικαῖς, εἴτε ἐν θαυμασίοις ταπεινοῖς καὶ καλύβαις εὐταλεστάταις, Σὺ εἶσαι τὸ ἀπαύρασμα τῆς αἰωνίου ἀγάπης: ἐκ τῆς Σῆς καρδίας ἀπορρέει εὐλογία καὶ χαρὰ περιβάλλουσα τὸ τέκνον, ὅπερ ἐδωρήσατό σοι ὁ Θεός. Σὺ εἶσαι τὸ ἄστυλον, εἰς ὃ καταφεύγει ἡ ἀθωότης. Σὺ εἶσαι ὁ οὐρανὸς ὁ ἐκχέων ἀπέφρους εὐλογίας εἰς τὸ εὐγενέστερον τοῦ Θεοῦ πλάσμα. Σὺ εἶσαι ὁ φωτεινὸς ἀστὴρ, ὁ διὰ τοῦ Ἰλαροῦ αὐτοῦ φωτὸς προφυλάττων τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τῆς πλάνης καὶ ὀδηγῶν αὐτὸν εἰς τὴν σωτηρίαν. Σὺ τέλος εἶσαι τὸ ἱερὸν τέμενος, ἐν ᾧ συνηχοῦσι μελωδικώτατα τὰ καθαρῶτατα καὶ εὐγενέστατα συναισθηματα. (2)

Ὁ οἶκος ἕνεκεν τῶν σφαλμάτων τοῦ πατρὸς δὲν γίνεται τόσον δυστυχίης, ὅσον ἕνεκεν τῶν ἐλαττωμάτων τῆς μητρὸς. Κακαὶ μητέρες, καλὰ

(1) Χρυσόστομος λόγος εἰς Ἄγγελον τομ. δ'. σελ. 688. Ἐκδοσις Μιχαήλ.

(2) Εὐαγ. Κήρυξ 1899 σελ. 88. διακριθ' Ἀρ. Σπαθάρη.

τέμνα, καλή κοινωνία' κακά μητέρες, κακά τέκνα, κακή κοινωνία. Η αξία της γυναικός ως συζύγου και μητρός σώφρωνος και αγαθής είναι ύψιστη, θεία «Φρόνιμοι γυναίκες βλαπτόμεσαν οίκους» ή δε άφρων κατέστρεψε τας χερσιν αυτής. (1)

Είς μάτην αποβαίνει πάσα εργασία και δραστηριότης του άνδρός, όταν ή σύζυγος ήνε ματαιία, πολυδάπανος, πολυτελής, σπαταλώσα διά της άριστέρας χειρός ό,τι ήκουόμηνε διά της δεξιός. Από τοιούτου οίκου άφίπτεται ή εύλογία και ή άφθονία και ύπεισέρχεται βαθμηδόν ή αποσύνθεσις και ή στέρησις. Μάτην αποβαίνει ή καλή θέλησις, ή άγάπη, τó χαρίεν, τó προσηγνός του πατρός, ή φιλοπονία αυτού, όταν ή οικοδόσποινα δέν γνωρίζη τά διατηρηή και συγκρατηή διά της συζυγικής και μητρικής άγάπης και συνείσεως τó εύθυμον των οικείων, διά δέ του λόγον και της τάξεως τó ήτακτον των παιδων, διά δέ του προσηγνός βλέμματος και της εύπειθείας τó όργιλον του συζύγου. Τά ύπλα της γυναικός, ή μόνη δύναμις αυτής, είναι ή αγαθότης, ή σεμνότης, ή άγάπη, ή εύπειθεία, ή προσότης και ή σιγή. Η όργή, ή άταξία, ή ψυχρότης, τó πείσμα και ή σπατάλη δέν άκούζουσι τώ χαρακτήρι της γυναικός. Διά τούτο ό άπόστολος Παύλος έν τή προς Τίτον έπιστολή αυτού λέγει, ότι αλ γυναικας όφείλουσι νά ήνε άγναι, σώφρονες, όλοκουργοί, ύποτασσόμεναι τοις ιδίοις άνδράσιν, ίνα μη ό λόγος του Θεου βλασφημηται (2). Έν ταις όλίγαις ταύταις λέξεσιν έγκνεται ό πυρήν πάντων των της συζύγου καθηκόντων, έν ταύταις εύρηται ή πηγή πάσης έπιγείου εύδαιμονίας. Αυτή είναι ή πιστή εκών της χριστιανής οικοδοσποινης. Διά τούτο ό σοφός Σολομών λέγει «ός εδρε γυναικα αγαθήν εδρε χάριτας» έλαβε δέ παρα Κυρίου έλαρότητα» ός εκβάλλει γυναικα αγαθήν, εκβάλλει τά αγαθά» και άλλαχού «γυνή αγαθή τιμιώτερα έστι λίθων πολυτελών. Θαρσει επ' αυτή ή καρδία του άνδρός αυτής» (3).

(έπειτα συνέχεια).

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΗΘΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΟΣ

ΧΠΟ

του έν Δειψία Αρχιμυηδρίτου

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΛΟΖΥΜΗ

Πάς όξυδερκής και έμπειρος παρατηρητής κατοπτέων ύμιατι έταστικώ την ήμετέραν κοι-

(1) Παροιμ. Σολομ. ιδ'—1.
(2) Παύλου έπιστ. προς Τίτον β' 5.
(3) Παροιμιαί κερ. ιη. 22. και λα' 10.

νωσίαν διαβλέπει έναργώς έν αυτή ήθικώς τινος άσχημίας, όν μεγίστη ή του κινδύλου χαρακτήρος. Αυται δέ περιαιπτόμεναι επλ του μετώπου της ήμετέρας χάρας υπό οικείων μελδων, νοσηρόν τον χαρακτήρα έχόντων, προστριβουσι έν τή μάμον και ύνειδος και άπειλούσι καταστροφήν. Τήν μομφήν δέ ταύτην βάρως φέρων πάς έχέφρων και άκραιφνης πατριώτης ποθει διακωδς την έξάλειψιν αυτής. Ράδ βαθείας δέ κατέχεται πάς τοιοϋτος άθυμίας παρατηρών μετά ψυχικού έλγους, ότι, ένφ πολλή ύπο διασήμων άνδρών και σπουδαία και έλεχθησαν και έδημοσιεύθησαν περί των διαφόρων ήθικων έλλείψεων και των έλαττωμάτων, των κατατροχόντων την ήμετέραν κοινωνίαν, περί της έλαστικότητος ύμωσ, ή μάλλον περί της διασφοράς του χαρακτήρος, ήτις μικρόν κατ' μικρόν έφακλωθείσα κατέστη κοινόν παρ' ήμιν ούτως επείν νόσημα, ούδέποτε σχεδόν έξέπεμψαν κραυγήν, καλοήντες τούς άρμόδιους είς θεραπείαν του κακού τούτου δέ ούδέν άλλο μαρτυρεί, ή ότι ή ήμετέρα κοινωνία νοσει ήθικώς. Έν μέσφ δέ των μεγάλων προσοπικων συμπερόντων και διαφορών, των πολλων και ποικίλων αντιθέτων διευθύνσεων της των άνθρώπων ενεργείας, έν μέσφ, λέγομεν, των θρησκευτικων και πολιτικων άποπλανήσεων, των έπιστημονικων άνεργαλήσεων και έρωδων, των κοινωνικων άνωμαλιων και άναστατώσεων, και αυτων έν των έθνικων άνωμαλιων, ούδέν έτερον ύπολείπεται προς έναρμόνιον συνοχήν και κανονικήν του κοινωνικου τούτου σώματος λειτουργίαν, ούδέν προς ύλικήν αυτού εύημερίαν και ήθικήν πρόδοον, ή ή μόρφωσις χρηστού ήθους, ήθικου χαρακτήρος, παρ' ύπασι τοις μέλεσιν αυτού διότι μόνος ό ήθικός χαρακτήρ άποτελεί την στερεάν και ακράδαντον εκείνην βάση, ένφ ής στηριζομένη κοινωνία τις δύναται νά προάγηται ήθικώς και εύημερή ύλικώς. Μόνος δέ ό έχων εύθύν χαρακτήρα έσταται στερεός και ακλόνητος άπέναντι του όρημτικού ρεύματος των πολλαπλων φατριων, πολιτικων τε και λοιπων. Μόνος ούτος έν μέσφ της κοινωνικής τύρβης χωρεί άκλινώς και άκτασχετός επλ της όδοϋ της νομιμότητος και της άρετής, εκτελών πάσαν πράξιν άφορώσαν είς την άληθειαν και τó δίκαιον, έτινά είσι τοις πάσι κοινώς όφέλιμα. Τούτου δ' ένεκα ή εύθύτης αυτη, ή μάλλον ή σταθερότης άντλούσα ως έπλ τó πλείστον την έαυτης δύναμιν έν τού ήθικου χαρακτήρος αποβαίνει και έν τοις πολιτικοις θέμασι, και έν ταις έμπορικαις πράξεσιν, και έν ταις θρησκευτικοις ζητήμασι, και έν έπαντι τώ κύκλω της ενεργείας της κοινωνίας, ή μόνη στερεά έγγύησις είς εκπλήρωσιν πάσης ήθικής ύποχρεώσεως, ή μόνη άσφαλής έγκυρη της σωτηρίας διότι, της άσφαλείας ταύτης εκ-

λιπούσης, οι ήθικοί δεσμοί, οι συνέχοντες την κοινωνίαν, χαλαρούνται, και ούτω φθίνουσα αυτη άποσυντίθεται και καταστρέφεται.

Τοιαύτην δέ σημασίαν και σπουδαιότητα έχοντος του ήθικου χαρακτήρος διά πάσαν έν γένει κινωσίαν, πρόσφορον άμα και λυσίτελες θεωρούμεν νά εκθέσωμεν έν όλίγοις τά κατ' αυτόν. Έν τή εκθέσει δέ ταύτη θέλομεν καταδείξει συνοπτικώς άφ' ένός μόν τας ενεργητικές και σωτηριώδεις συνεπείας του ήθικου χαρακτήρος, άφ' έτέρου δέ τά όλέθρια άποτελέσματα του μη τοιούτου.

Πολλά δέ και διάφορά είσι τά πλεονεκτήματα τά άποδιδόμενα τοις ανθρώποις και άναγνωριζόμενα και τιμώμενα ύπ' αυτων ως τοιαυτα. Πολλά, λέγομεν, διότι έν αυτοις συγκυκατέγουσιν ούτοι τά τε πνευματικά και τά σωματικά οίον την εύρύτητα της μνήμης, την σαφή κρίσιν, την εύφυλίαν, την διαύγειαν του πνεύματος, την σωματικήν ήρώμην και άραιότητα, και έλλα τινά τούτους παμπλήθια. Πάντα δέ ταυτα έκλαμβάνονται συνήθως ως τιμαλφές κόσμημα, ως έξοχος στολισμός του ανθρώπου. Καί έχει μόν καλώς, ίτι άπουέμιαται πάσι τοιούτοις τοιαύτη ύψηλή τιμή, τοιαύτη ξαιρετική εκτίμησις. Άλλ' ύμωσ τίνα ήθικήν λάμψιν δύναται πάντα ταυτα νά περιάψωσι τώ άνθρώπω εκείνω, τώ στερομένω ήθικου χαρακτήρος; ή όποιαν ήθικήν αξίαν άνευ ήθικου χαρακτήρος έχει ό κάτοχος των πλεονεκτημάτων τούτων; βεβαίως ούδέμιαν διότι ό κινθρωπος δύναται νά ή και εύφυής και πνευματευμένος και εύμυθός και ήμαλός δύναιται σόν πάσι τοιούτοις νά κείνηται και ίκανήν ποσότητα χρυσου ή και πλείστα έλλα τιμαλφή σκεύη, έχοντα ύλικήν μόρον αξίαν. Άλλ' άπάντων τούτων ή κτήσις, άνευ ήθικου χαρακτήρος, είς ούδέν λογιζεται διότι και την χάριν αυτων άμαρσνεί και την λάμψιν έπισκοπίζει ή έξ' αυτού έπιχρημένη άναποδράστως επ' αυτων ήθική όμίχλη. Ταύτην δέ άπασοβεί και διασκοπάζει μόνη ή λάμψις του ήθικου χαρακτήρος, ίστις, ως άλλος έαρινός ήλιος διαθερμαίνων τας έαυτου άκίσις και ζωογονών τά προτερήματα ταυτα, παρέχει αυτοις και σημασίαν και αξίαν ήθικήν. Ούτω δέ ταυτα ύπ' αυτού περιλαμβάνομενα και ζωογονούμενα προάγονται είς εκπλήρωσιν και καρποφορίαν ποικίλων άρετων. Καί έντως ό ήθικός χαρακτήρ μεγάλην υπέκειται δύναμιν και λάμψιν, ως παρέχει και πάσι τοις άλλοις, τοις μετ' αυτού συνδεομένοις. Διά εύστόχως δύναται νά παραβληθ ή ούτος προς δένδρου στέλεχος, δι' ού διερχόμενοι οι υπό των ριζων άπομιζώμενοι χυμοί με' αδίδονται είς τούς έξ' αυτού συγκρατούμενους κλώνας, ούτινες έν εύθέτω καιρῳ και άνθούσι και καρποφοροϋσιν, ένφ του στελέχους τούτου

άποκοπτόμενοι μαραινόνται και άποξηραίνονται. Ως λοιπόν οι μετ' του κορμού συνεχόμενοι κλώνες έγονται είς εκπλήρωσιν και καρποφορίαν, ούτω και τά πλεονεκτήματα ταυτα, τά συνδεόμενα μετ' του ήθικου χαρακτήρος, περιβάλλονται ήθικήν λάμψιν και προσκδύνται ίσχύϊν και δύναμιν. Άλλά πόθεν ή του ήθικου χαρακτήρος λάμψις και δύναμις; Έκ του συνδέσμου της τελείας αυτου ύποταγής τοις τς έντάλμασι και τῳ νόμῳ Έκείνου, ίστις έστιν ή άπόλυτος άλήθεια, τó άκρον αγαθόν. Ο δέ βαθείαν δεκνώνων ύποταγήν τή ύψηλή ταύτη δύναμις και υπείκων τῳ θείῳ αυτης νόμῳ, ζή έν τῳ βουσιλείῳ της άληθείας, της έλευθερίας και της δικαιοσύνης, ένθα άκούμενος δυνάμεις έν της άκνωτου πηγής της θείας χάριτος και εδολογίας ένισχύεται είς την του καλου κάραθου πραγματίασιν διότι ή ύπακοή τῳ φωνῆ της άγαθής συνειδήσεως, τῳ ήθικῳ καθήκοντος, και έν γένει τῳ ερωθ' θελήματι του έν ούρανους πατρός, έστιν ή άπόκρουσις της κακῳς νοουμένης έλευθερίας, και ή έκουσία ύποταγή του ανθρώπου τῳ θείῳ άύθεντικότητι, τῳ θείῳ κράτει έστιν ή έναρξίς και άποδοχή της εκτελέσεως των θείων ένταλμάτων. Η δέ σταθερά άπόφασις είς τó ποιείν τά νόμιμα και θεάρεστα και πάν εύγενές και ύσιον έργον έστιν ού μόνον ήθική πράξις, αλλά και υρος άπαραίτητος προς δικαιοσιν του ανθρώπου. Οσα δέ ίσχυρότερα αποβαίνει τó της ύπακοής και σταθερότητος αίσθημα αυτού, τόσῳ μάλλον άσμενέστερον και προθυμότερον ύποτάσσεται ούτος ταις έμπνεύσεσι των λογισμων αυτου εκείνων, των βεβαιουμένων υπό της καθαρῳς συνειδήσεως, έν πάση περιπτώσει, ως εδαγδν, και άναγνωριζομένων ως συναδουσων τῳ του Κυρίου θελήματι. Ούτω δέ πολιτευόμενος ό άρρῳπιαν και ύγιά έχων χαρακτήρα, άγεται πνεύματι Θεου έν πάσι. (Ρωμ. ή. 14). Καί προς τοιαύτην μόν πολιτείαν ύφίσταται ό άνθρωπος πρό πάντων κατ' άρχῳς ίκανός δυσχερείας, καθ' ύσον ή φύσις αυτου άνθίσταται αυτῳ βουλομένῳ ύποτάξει την έαυτου θέλησιν άλλῃ τινι έστω και ύπερτέρα. Είτα ύμωσ μικρόν κατ' μικρόν έθιζόμενος έν τῳ ύποταγή ταύτη και ένισχυόμενος υπό του ήθικου χαρακτήρος ύπερνικῳ τας προβαλλομένας αντίστασεις, και ούτω νικδν και χαίρων βαινει θριαμβευτικῳς είς την χάραν της ήθικής έλευθερίας, ένθα ακάθεκτον αίσθάνεται πόθον είς τó τηρεϊν τον θεϊον νόμον και έκταλείν τά προσηκοντα τῳ έαυτου κλήσει. Τοιούτου δέ αίσθήματος έμφορούμενος πορεύεται την των θείων έντολων τρέβον, ούχι πλέον έν δουλικῳ προνήματι, άλλ' έν υλικῳ πνεύματι, έμπνεοντε ίσραν θυμηδίαν και άκαταμάχητου δύναμιν, ύτε και γεννῳται έν τῳ ψυχῆ του ανθρώπου

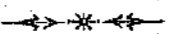
ή ανέκφρατος εκείνη ήραμία και γαλήνη, ή ούτε καταλυομένη, ούτε ταρτατομένη. Τότε άναφύεται έν αυτόν τοιαύτη ήρωική τόλμη, τοιοστος ήρωος ένθουσιασμός, ήσπε ύποβάλλει έναντιν είς έδελουσίας και άυταπαρνήσεις, ένχειραί δέ και τας δυσχερεσιτάτας πράξεις, και ήφίσταται μετ' άπεριγράπτου καρτερίας και ψυχικής άταραξίας και τας βαρυτάτας κακώσεις και τά άλγεινότατα και πικρότατα τών παθημάτων. Πράττει δέ τοῦτο μετ' άποφάσεως σταθεράς, άφορώσης είς τήν δόξαν του Θεου και τήν έκπλήρωσιν του θελήματος αυτού. "Οθεν ο εϋθύν έχων χαρακτηρα έν πάση θράσει του βίου αυτού ούδένα άλλον θεωρεί κύριον, ούδένα άναγνωρίζει ως υπέρτατον δεσπότην, ή τόν νόμον του Κυρίου. "Ωστε δικαίως ούναται και ούτος να λέγη μετ'ά του Ιεροϋ ψαλμωδου ο λόγος τοίς ποσί μου' ή και ως άλλος στωϊκός φιλόσοφος να αναφανή λέγων «δ νόμος μοι πάντα έστί.» Τοιούτων δέ φρονημάτων έμφοροϋμενος ο τήν πανοπλίαν του ήθικου χαρακτηρος φέρων αίσθάνεται βαθέως τας έπιβαλλομένας αυτω μεγάλας και ύψηλάς υποχρεώσεις, ως ήθικω ήντι, και δή μέλει τής χριστιανικής κοινότητος. "Εν δέ τή συναισθήσει ταύτην έτι ως έν τοιοϋτον υπέχει έν πάση τή ύπ' αυτού τελοϋμένη πράξει ήθικην εϋθύνην, ούδέποτε άφίσταται τής οδοϋ, τής άγούσης είς τήν έκπλήρωσιν του καθήκοντος, όπερ θεωρῶν ως υπέρτατον νόμον εκτελεί μετ' άθησκεινικής εδλαβείας και αυστηρῆς εϋσυνειδησίας. "Ο ήθικῶς χαρακτηρ θεωρεί τούς άλλους ανθρώπους ούχι ως φυσικά άπλῶς ύντα, ήτινα ούναται να μεταχειρισθῆ ως μέσον προς ιδίους εϋτελείς σκοπούς, άλλ' αναγνωρίζει αυτούς ως μέλη υπερασθητης τινος τάξεως, έπειδή γινώσκει, ότι και έν τῷ κοινοτάτῳ ανθρώπῳ οίκεί τῷ πνεύμα του Θεου και άποδέχεται ως Ισοτίμους έναντιν. "Επι πάσι δέ τούτοις ού παύεται διατηρῶν και έν τή καρδίᾳ αυτού ζωηρόν και άκμαίον τῷ αίσθημα τής τιμῆς, καθ' ό πάσα πράξι αυτού είνε και νέα έγγύησις ήθικῆς τινος έργασίας. Και ούτω πᾶς ο φέρων ήθικόν χαρακτηρα τή ήθικῆ θράσει αυτού καθίσταται πάση έννόμῳ ενεργείᾳ Ισχυρότατον έρειαμα είς προαγωγήν τής έννομίας και άποκρουσιν τής άνομίας, και δή έν χαλεποίς καιροίς και έν κρισίμοις περιστασίαις. Κατ'ά ταύτα δέ ούναται τις είπειν, ότι ο ήθικῶς χαρακτηρ έστιν ή άυταπαρνήσις του εγῶ, ή άλλου αυτή ή θυσία αυτού, καθ' όσον ούτε υποσχέσεις τιμῆς, ούτε δελεάσματα ύλικῆς κτήσεως Ισχύουσιν, ήνα άπαργήσωσιν αυτεν εκ του κύκλου τής ήθικῆς ενεργείας, έν τῷ περιστρεφόμενος και θρῶν ούδέν πραττει τῷ μη συνᾶδον τή φωνῆ τής εαντου συνειδήσεως, ή τή έννοία του ήθικου

καθήκοντος, οϋτινός έστι ένθερμος θαυμαστής και πιστός θεράπων, τοϋτ' όπερ έστί μέγν ύντως, ύψηλόν και εϋγενές έργον, και έξιον παντός έκαίνου, — έστί μεγάλη άρετή. Περὶ αυτῆς δέ, ήτοι περὶ τής χρηστότητος του ήθους του χαρακτηρος, λόγον ποιούμενος ο έν τῷς θύραθεν σοφός λέγει «δ τῶν ήθῶν κόσμος άγαθόν έστι μέγιστον τοίς ανθρώποις» ψυχῆς γάρ έστι κάλλος, και τούτω τῶν πολλῶν ολίγοι τινές διαφέρουσιν. Πλήν δέ τούτου, ο Ιεξοχώταροι έν γένει τῶν Ιθνικῶν, οί υπέρτατοι του σφραγετοϋ υχλου Ιστέμενοι, έργίωσκον καλῶς τήν άρετήν ταύτην, τήν συνᾶδουσαν τή δικαιοσύνη και άληθείᾳ, ήν βαθέως εϋλαβόμενοι άνήγειραν και ναόν επ' ονόματι αυτῆς. Του τρεμένους δέ τούτου καταπεσόντος έξ όρημηκοϋ χειμάρρου τής επικρατούσης νῦν ψευδολογίας, πνῦ εϋρόσκομεν εδρευούσαν πλεον τήν άληθειαν, ποδ λατρευομένην; ούδαμῶδ άλλαχού, ή έν τῷ Ιερῷ ναῶ του εδσταθῶς, του αγαθου χαρακτηρος, ήτοι εκεί, ένθα αί άγαθαί του ανθρώπου διαθέσεις, τά ήθικά κῶ του φρονήματα αναλλοίωτα διατηροϋνται πρὶ τῶν Ισχυρῶν προσβολῶν, τῶν αίσθητῶν και ύλικῶν δελεασμάτων, τῶν πολιτορκούντων και καταθλιβόντων τόν άνθρωπον έν τῷ κατ'ά τόν βίον άγῶνι. Μόνος δ' εκείνος οϋ παραμορφῶ οϋδέ διαφθείρει τήν ύψιν του ήθικου βίου αυτού, υστis άπλανῶς άτενίζει και στερεῶς էχειται του σημείου εκείνου, οϋτινός ή επίεινεις κατορθοϋται τή οδῶ τής άληθείας, τής χρηστότητος και τής δικαιοσύνης. Μεγαλοπρεπῆς ύντως και έξοχός έστιν ή είκων του ήθικου χαρακτηρος ως έχουσα τω αυτας και τωσαύτας έξιστάτους Ιδιόητας. Αιδ ή εμφάνισις αυτῆς μεγαλοπρεπῶς άκτινοβολούσα παρίσταται πρὶ τῶν βλεμμάτων ήμῶν, ως θεία τις επί γῆς μεγαλειότης, πρὶ τής ύποίας και έκοντες αναγκαζόμεθα να κλίνωμεν τόν ήμέτερον άγχένα εϋλαβῶς και έν συγκινήσει. Πρὶς αυτην δέ μετ'ά σεβασμου άπειρίζοντες και τῷ ήθικῶν μεγαλείου άναμετρώντες. αναγνωρίζομεν τήν Ιερότητα αυτῆς. Πᾶσα δέ είς αυτην και είς τούς χαρακτηρος αυτῆς έμβλεψis διδάσκει ήμᾶς, ήνα κάλλιον έννοήσωμεν, όπόσον μέγα και πολύτιμον άγαθόν ήθελεν είσθαι τ'ίς ανθρώποις και έν γένει τῷ κόσμῳ, εάν παρ' έκασι τούτοις διετηρείτο σταθερῶς, ειλικρινῶς τε και άμοιβαίως ή έμπιστοσύνη ή φίλτα και ή άγάπη, ήτινα είνε Ιδιόητα τῷ ήθικῶ μόνον χαρακτηρῶ, διότι μόνον εκεί διαγονουσιν οί άνθρωποι έν άρμονία και τάξει, ένθα τά τῶν ανθρώπων πράγματα κατ'ά τῷ θεῶν δικαίον διευθύνονται και ούχι τῷ τῶν παθῶν πνεύματι, τῷ συμβαλλομένῳ είς τήν γένεσιν λυπηρῶν συμβεβηκότων, δυσμενῶν περιστασίσεων, και ήθικῶν άσχημιῶν. "Εκεί άνακηρῶν

εται ως Ισχύουσα ή του άληθοϋς και δικαίου κυριαρχία και κρατύεται ο τής νομιμότητος και άρμονίας σύνδεσμος. "Εκεί ή άγροικία και ο βαρβαρισμός οδ τελεωφοροϋσι, τῶν ανθρώπων συνδεομένων έν άδελφικῷ φρονήματι και τιμωμένων κατ' άξίαν. "Εκεί δεξιοϋνται άλλήλους φιλοφρόνως και βοηθοϋσιν έν άνάγκαις και χαλεπαίς περιστάσεσιν, ένθα αί άρχαί του ήθικου χαρακτηρος διέπουσιν. Τήν έναρμόνιον δέ τῶν ανθρώπων συμβίωσιν έξυμῶν ο Ιστέμενος βασιλεύς και Ιερός Προφήτης λέγει ειδῶν δή τί κάλιν, ή τί τερπνόν άλλ' ή τῷ κατοικείν άδελφοϋς ήμα.» Καί άληθῶς οί τοιαύτην διαγοντες πολιτείαν ύπόκεινται άσμε τῷ κῶταί του νόμου τῷ σκήπτρῳ τής άληθείας, ύπ' οϋ στεραζόμενοι και συνδεόμενοι χωροϋσιν είς πραγματίωσιν του αγαθου, και έπίεινεν του υστάτου αυτῶν τέλους. "Οθεν ή τήρησις ήθικου χαρακτηρος έν πάσι ταις σχέσει του βίου έστί πράγμα έννομον και Ιερόν, διότι έστίν άληθῆς λατρεία του δικαίου και του άληθοϋς. Ουδέίς δέ τῶν βρωτῶν άγνωε τούτῳ, ή παραγνωρίζει τήν έξ αυτω προσγινόμενην μεγάλην εϋεργεσίαν και ήθικην ωφέλειαν τῆ τῶν ανθρώπων κοινωνία. "Οι δέ άπαντες αίσθάνονται τούτο και άνομολογοϋσι τήν επί τής κοινωνίας εϋεργετικην τῷ ήθικῶ χαρακτηρος επίδρασιν, άποδεικνύει προς τούς άλλους και τούτῳ, ότι ή φήμη περὶ τής χρηστότητος του χαρακτηρος του ανθρώπου τυγχάνει άσπίοτε και πανταχοϋ γενικῆς και ένθερμου έπιδοκιμασίας και Ιεροϋ σεβασμου. Μόνος ο εϋγενής και έντιμος, ήτοι ο ήθικῶς χαρακτηρ, έστί τοίς πᾶσι προσφιλές και άπολαύει τής έμπιστοσύνης άπάντων. Καί αυτῶι δέ οί ούχι ήθικῶν έχοντες τόν χαρακτηρα αναγνωρίζουσιν ούχι ήττον τήν σημασίαν και σπουδαιότητα, ήν περιάπτει τῷ ανθρώπῳ ο ήθικῶς χαρακτηρ. — Τούτου δ' ένεκα μετέρχονται και οϋτοι παντοία μέσα και έπινοοϋσι κοινίλους τρόπους, καθ' ούς υποκρίνονται ύψιν ήθικου χαρακτηρος. Πράττονσι δέ τούτο, υπως έρελκύνονται είς ένουτους ούτως ύπόυλας τήν τῶν άλλων ανθρώπων εκτίμησιν και τῶν σεβασμόν. Βαθεύαν δέ αίσθάνονται οϋτοι λυπην και σφοδρῶς άγανακτοϋσι κατ' εκείνου, υστις ήθελεν αυτοίς άρνηθῆ τῷ ύντως επίζηλον του ήθικου χαρακτηρος πλεονέκτημα. "Αλλ' υμως τας πονηράς και άδοκίμους αυτῶν ταύτας έπινοίας θεάμενος οί νοϋν έχοντες κατανοοϋσιν, επ' ό και οίκτείρουσιν αυτους. «Μή παροξήλον έν πονηροϋμένους, λέγει ο Προφητάναξ, μηδὲ ζήλου τους ποιούντας τήν άνομίαν, ότι υσαι χόρτος ταχῶ άποξηρανθήσονται και υσαι λάχανα χλόης ταχῶ άποπεσοϋνται.» Τῶν δέ τοιούτων ή γλώσσα πλέκει δολιότητος και έργάζεται άνομίαν' διότι ή βέβηλος

τῆς ύποκρίσεως έξάσκησις, έμπνέουσα αυτοίς αίσθημα άρενές, καθιστᾶ αυτους έπιτηδεια τής άνομίας υργατα, επ' ό και άσυστόλως διακομφοϋσι, φρεναίζουσι και έμπαίζουσιν υ,τι εϋγενές και έντιμον, άληθές και δικαίον, Ιερόν και βσιον. Είσοι δέ οί τοιαύτην έπίμεμπτον διάγοντες πολιτείαν δυστυχῶς, καθ' ή ή πείρα μαρτυρεί, ούχι εϋάριθμοι, καθ' όσον ή χορσία τῶν ύποκριτικῶν έχόντων χαρακτηρα αυξάνει δσημέρα καταπληκτικῶς. "Οπόσον τά σπλάγχνα οϋ καταβιβρώσκει ο δεινός σκόληξ τῶν πονηρῶν διαλογισμῶν; "Οπόσοι οϋ παρορμῶνται ύπ' αυτῶν είς εκτέλεσιν άνοσίων πράξεων, πονηρῶν έργων; "Ωστε ούτε άσβεβῆ τις προς τήν άληθειαν, ούτε ύπερβολήν τινα λέγει δι'εσχυρίζομενος, ότι πολλοί τῶν ανθρώπων έν τή καθ' ήμᾶς εποχή εμφανίζονται έν δυσιν ύψεσι, καθ' ής πειρῶνται να φανῶσι τοιοϋτοι, οίολ άληθῶς ούκ είνε. Καί τούτο ποιούσιν επί τούτῳ, ήνα έξπατηήσωσι τούς άπλοϋστερους προς Ιδιον συμφέρον. Τοιαύτην δέ έξασκούντες άργαν, ζωοροϋσι πολλούς τούτων, ών οί πλειστοί πίπτουσι θύματα, τῆ σκνωρία και τῆ άπάτη περιπλεκόμενοι. Ούτω δέ έπιτηδείως τήν τέχνην του προσκοιείσθαι έξασκούντες διαπράττουσι πλείστα υσα άρενη και άνέσρα, πλείστα υσα υργατα. "Εν τούτοις οί έρροπώμενοι τόν χαρακτηρα έχοντες ούδένα άλλον κόσμον αναγνωρίζουσι πέραν του παρόντος. "Ως πραγματικην δέ αξίαν θεωροϋντες ούχι τήν ήθικην του ανθρώπου κατάρτισιν, άλλά τήν έξωτερικην αυτου διακόσμωσιν, θεραπεύουσιν αυτην έπιμελῶς, επ' ό και κομψεύονται εϋπρεπῶς και έπιτηδευούσιν άλλους μεν φιλίαν και εϋγένειαν, και άλλους άγάπην και σεβασμόν. "Αλλ' έν πᾶσι τούτοις ούδέν άλλο σκοποϋσιν, ή να καλύψωσιν ούτω δι' έξωτερικῆς έπιπλάστου κομψότητος και άβιρότητος, καθαρότητος και εϋγενείας, τήν έσωτερικην αυτῶν άκοσμίαν και ήυπαρότητα, τήν άγροικίαν και άρένειαν. "Εν δέ λόγω, ο κατοπιεύων υματι έταστικῶ τήν κοινωνίαν διαβλέπει ως έν διαυγῶ κατόπτρῳ τῶς έν αυτῆ ύπὸ βεβήλων χαρακτηρων διαπραττομένας ήθικῶς άσχημίας, έν αίς και ή άγνή έμπιστοσύνη ανερωθριάστως χλευάζεται, και ή Ιερά άληθεια διαστρέφεται, και ή εϋαγῆς δικαιοσύνη ταπεινῶς καταπατεται. Τούτων δέ ούτως έχόντων, ούδαμῶς άφίσταται τής άληθείας ο λέγων, ότι άνεπιστερεπεί παρηλθεν ή εποχή εκείνη, καθ' ήν οί πατέρες ήμῶν όρέγοντες άλλήλοις τας χείρας εδιδου άπλῶ μόνον λόγω ύπόσχεσιν, ήτις παρ' αυτοίς είνε έννοίαν Ιεροϋ θρηκου και σημασίαν έγγράφου και έσφραγισμένης άποδείξεως.

(Ακολουθεί).

ΕΧΕΙ ΑΞΙΑΝ ΤΟ ΖΗΝ;

(Συνέχεια και τέλος· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

δ.

Ἐκ τῆς παρατηρουμένης ὁσημέραι προόδου τοῦ ἀνθρώπινου βίου κατὰ τὴν ἠλικίαν εὐήμεριαν οἱ μὲν αἰσιόδοχοι, ὡς εἶδομεν, λαμβάνουσιν ἐπιχειρήματα πρὸς ὑποστήριξιν τῶν δοξασιῶν των, ἕτινα ὕμῳ ἀναφορῶν οἱ ἀπαισιόδοχοι δι' ἐναντίων λόγων. Ἄλλ' οἱ αἰσιόδοχοι προσβάλλουσι προσέτι ὑπὲρ αὐτῶν τὴν προόδον καὶ ἀνάπτυξιν τοῦ πνευματικοῦ βίου, τὸν ὁποῖον αἱ γνώσεις τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν τεχνῶν καθιστῶσι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον εὐτυχῆ. Καὶ κατὰ τοῦ ἐπιχειρήματος ὕμῳ τούτου ἀντιτίθονται οἱ ἀπαισιόδοχοι, ἀποδείκνυοντες τὸ ἐναντίον διὰ στατιστικῆς τῶν αὐτοκτίων, ἐν ἣ μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐπαγγελματίων πλεονάζουσιν οἱ ἐπιστήμονες καὶ οἱ ἐπαγγελλόμενοι τὰς ἐλευθεροῦς τέχνας. Ὡστε, κατὰ τὴν γνώμην τούτων, ἡ ἀνάπτυξις τοῦ πνεύματος καὶ τῆς διανοίας, ἀντὶ τὴν καταστήσῃ τὸν βίον ἀγαπητότερον καὶ ποθητότερον, τὸν καθιστῶ μισητὸν καὶ ἀποτρόπαιον. Τὸ ἀληθὲς εἶνε ὅτι, οὐδέποτε καὶ ἂν ἦνε ἡ ἀνακτίμητος ἀξία τῆς παιδείας καὶ τῆς ἀνατροφῆς, μόναι αὐταὶ δὲν δύνανται νὰ ἀποβῶσι πηγὴ εὐτυχίας εἰς τὸν κατέχοντα ταύτας, ἐὰν μὴ συνοδεύωνται καὶ ὑποστηρίζωνται ὑπὸ τινος ὑγινοῦς ἠθικῆς καλλιέργειας τῆς συνειδήσεως καὶ ὑπὸ τινος ἀσκήσεως τῆς θελήσεως. Μόνη ἡ παιδεία περιοριζομένη εἰς ἑαυτήν, ὡς ἐπὶ ἀνάπτυξις τῆς διανοίας καὶ ἀπόκτησις παντοίων γνώσεων, δὲν εἶνε ἢ ἐπὶ ὅσον ὄργανον δυνάμενον νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς τὸ καλόν, ὅπως πρὸς τὸ ἀγαθόν. Ἄν εἶνε βέβαια δυνατὸν κοινωνία, συγγενημένη ἀποκλειστικῶς ἐξ ἀγαθῶν καὶ ἀνοσιγνῶν, νὰ ἦνε πολὺ εὐτυχῆς. Εἶνε ὅμως δυνατὸν κοινωνία συγγενημένη ἐξ ἐμπεύρων καὶ ἐγγραμμάτων νὰ ἀποτελῇ ὑμᾶς φαυλοβίον καὶ μοχθηρῶν. Ἄρα ἡ εὐτυχία ἢ δυστυχία ἐνὸς ἀτόμου ἢ μιᾶς κοινωνίας ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἠθικοῦ ἐκείνου στοιχείου, ὅπερ καλλιεργούμενον καὶ ἀναπτυσσόμενον κανονικῶς καθίσταται πηγὴ ἀγαθῶν, τούραντιον δὲ ἀμελούμενον καὶ παραμετρεούμενον γίνεται πρῶξενον παντὸς κακοῦ. Ἐν τῇ διαφορᾷ τοῦ στοιχείου τούτου ὁ Κάντιος διέβλεπε τὸ ἠθικὸν κακόν, ἢ τὸ προπατορικὸν ἐμάρτημα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ὅπερ ἀκαταπαύστως θὰ προξενῇ ὀδύνας καὶ λύπας εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος, τὸ ὅποιον εἶνε ἐκτεθειμένον ἐνταῦθα εἰς ποικίλα κακὰ ἐξωθεν ἐρχόμενα. Ἄς ὑποθέσῃ δὲ τις ὅτι τὰς τελειότητας τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς γνώσεως, ὡς ὑποθέσῃ ἐξαφανισμένης ὅλας τὰς νόσους ἢ καθισταμένης ἀβλαβεῖς εἰς ἡμᾶς, οὐδέποτε θὰ

καταβληθῇ ἐν ἠθικὸν κακόν, ὁ θάνατος, οὐδὲ κατὰ συνέπειαν οἱ θλιβεροὶ ἀποχωρισμοὶ τῶν φιλιτάτων καὶ οἱ ἐκ τούτων σπαραγμοὶ τῆς καρδίας. Ὅσον δὲ αἱ καρδίαι θὰ ἐξευγενίζονται καὶ λεπτύνονται, τοσοῦτον θὰ ἔχωσιν ἠνεργημένην τὴν θύραν εἰς τὰ τρυφερότερα καὶ ἀγνώτερα αἰσθήματα, καὶ τοσοῦτον ἡ ἀπόλειπτον φιλιτάτων θὰ ἦνε ἀλγεινότερα.

Τέλος ἡ πέτρα τοῦ σκανδάλου τῆς διδασκαλίας τῆς ἀτελευτήτου προόδου ἔγκειται εἰς τὰς διαβεβαιώσεις τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν. Αἱ ἐπιστήμη αὐταὶ δεικνύουσιν εἰς ἡμᾶς, ὅτι ἐν τῷ ὄρατῷ κόσμῳ πᾶν ὅτι ἀξάνει πρῶτον ἡμέραν τινὰ νὰ καταστραφῇ, ὅτι ἡ ἀνθρωπότης δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἦνε αἰωνία ἐπὶ τῆς γῆς, διὰ αὐτὴ ἡ γῆ πρῶτον νὰ λάβῃ τέλος, ἀποβάλλουσα τὴν γονιμότητά της, καθὼς ὁ ἥλιος τὴν θερμότητα. Εἰς τῶν πρώτων ἀποστάσεων τοῦ συστήματος τῆς προόδου ὁ Φουριέρος ἐκίρηνται, ὅτι τὴν ἐκινούσαν καὶ προοδευτικὴν ταύτην περιόδον τῆς ἀνθρωπότητος θὰ διαδεχθῇ ἐτέρα κατιοῦσα, ἣτις θὰ ἀπολήξῃ εἰς τὴν καταστροφὴν. Τοιαύτη ἐποχὴ πτώσεως καὶ ἀγοῆς εἶνε ἀναπόφευκτος, τελεσθησομένη διὰ βαθμιαίας ψύξεως, καθ' ἣν θὰ ἐκλίπῃ ἡ ζωὴ καὶ ἡ ἀνθρωπότης, ὁ δὲ πλανήτης, ὃν κατοικοῦμεν, ἀποσβεσθέντος τοῦ ἡλίου, θὰ μεταβληθῇ εἰς σκοτεινὸν καὶ πεπηγῶτα ἀερόλιθον. Ἡ διδασκαλία λοιπὸν τῆς ἀτελευτήτου προόδου τοῦ κόσμου δὲν εἶνε ἐκινή νὰ στηρίξῃ τὰς δοξασίας τῶν αἰσιόδοχων περὶ ἀληθοῦς εὐδαιμονίας τοῦ βίου. Βελτίωσις ἀτελευτήτος ἀντίκειται εἰς αὐτὰς τὰς διαβεβαιώσεις τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, ὃν τὸ κύρος ἐπικαλοῦνται. Ἡ βελτίωσις εἶται πεπερασμένη θὰ ἀπολαύσῃ δὲ ταύτης ὀριζόμενος ἀριθμὸς γενεῶν. Ἐν τοιαύτῃ δὲ βελτίωσις δὲν ἔχει σκοπὸν ἐπαρκῆ, ὅπως διαθερμάνῃ τὸν ἕληρον ἡμῶν καὶ παράσῃ εἰς τὴν ζωὴν ἀληθῆ ἀξίαν. Ἐλλείποντος τοῦ ἀπολύτου σκοποῦ, ἐλείπει καὶ ἡ ἀπόλυτος εὐδαιμονία, καὶ οὕτως δι' ἐκείνον μὲν, ὅστις θεωρεῖ ἑαυτὸν εὐτυχῆ ἔχει ἀξίαν ἢ ζωὴν, δι' ἐκείνον δὲ, ὅστις νομίζειται δυστυχῆς, ἢ ζωὴ εἶνε ἄχρητος.

ε.

Ἄλλ' εἰς θέσιν ἐκ διαμέτρου ἀντίθετον καὶ βλῶς ἀλλοίαν εὐρίσκονται τινε, ὅταν, προκειμένου νὰ ἐκτιμήσῃ τὴν παροῦσαν ζωὴν, ὁρᾷται ἐξ ἀρχῶν ὑπερφυσικῶν, τῶν ὁποίων πηγὴ καὶ κέντρον εἶνε ἡ θεοσκευτικὴ πίστις ἢ ἀκριβέστερον εἰπαῖν ἢ εἰς Χριστὸν πίστις, ἀναπτυσσομένη ἐν βλῆ αὐτῆς τῇ ἀληθείᾳ καὶ ἐνεργούσα ἐν βλῆ αὐτῆς τῇ δυνάμει. Ἐπιβεβαιώσα τὴν ὑπαρκτὴν τοῦ Θεοῦ ἢ χριστιανικὴ πίστις, τίθει σιν ὀριζόμενον καὶ σταθερὸν σημεῖον ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἀπειροῦ τούτου χειμάρρου τῶν ἀλλοιουμένων πραγμάτων τοῦ κόσμου, ἐκ τοῦ βν

θοῦ καὶ τῆς συγχύσεως τῶν ὁποίων οἱ ἔπιστοι, εἴτε αἰσιόδοχοι εἴτε ἀπαισιόδοχοι, ὅτε ἤξεύρουσιν οὔτε δύνανται νὰ ἐξέλθωσι, καὶ ἐντὸς τῶν ὁποίων φαίνονται οὕτοι καταδικασμένοι νὰ καταπνίγωσι καὶ νὰ ἐκαλείρωσι πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ γεννηθῇ τὸ ἠθικὸν μεγαλεῖον τοῦ ἀνθρώπου. Κατὰ τὰς ἀρχὰς καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἐυαγγελίου ὁ Θεὸς εἶνε «ὁ Αἰώνιος», καὶ αὐτὸς μεταδίδοι τὸν χαρακτήρα καὶ τὴν δύναμιν τῆς αἰωνιότητος εἰς πάντα τὸν πιστεύοντα καὶ ἀφωσιωμένον εἰς Αὐτόν, ἐπιστημαίνοντα τούτου διὰ τῆς σφραγίδος του. Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἐυαγγελίου ἡ ἱστορία τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς δὲν εἶνε φαινόμενον, ὅπερ εἶνε φυσικὸν νὰ παρέλθῃ, ὅπως πάντα τὰ ἄλλα, χωρὶς νὰ ἀφήσῃ συνέπειας καὶ ἀποτελέσματα διαρκῆ καὶ συνεχῆ καὶ χωρὶς τινος μεγαλειτέρας σπουδαιότητος, παρ' ἐκείνην, ἣν ἔχει ὁ φρατεῦρος ἀβλαξ, ὃν στιγματῶς διαγράφει εἰς διάκτων ἀσθήρ, καὶ ὅστις ἀμέσως ἐξαφανίζεται ὀλοσχερῶς. Κατὰ τὸ Ἐυαγγέλιον ὑπάρχει ἔτερα τις αἰωνία ζωὴ, ἣν τὸ ἀνθρώπινον γένος προσεκήληθῃ νὰ παρασκευάσῃ ἐνταῦθα ἐπὶ τῆς γῆς. Εἶνε δὲ προορισμένοι ὑπὸ τοῦ Ἀημιουργοῦ νὰ ἀποτελέσῃ μιαν ἡμέραν ὑπὸ τὴν πατρικὴν Ἐκείνου πρόνοιαν μιαν οἰκονόμειαν, ἠνωμένην καὶ μακαρίαν, μιαν συμπαγῆ ποιήνῃ ὑπὸ ἓνα ποιμένα, τῆς ὁποίας ὁ μόνος νόμος θὰ ἦνε ἡ ἀγάπη, καὶ τὴν ὁποίαν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ὠνόμασε «βασιλείαν τῶν οὐρανῶν». Καὶ ἡ μὲν ἱστορία τοῦ γηίνου βίου τῆς ἀνθρωπότητος τάχιον ἢ βράδιον θὰ λάβῃ τέλος· ἀλλ' ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν θὰ ἦνε ἀτελευτήτος, θὰ ἀποτελῇ δὲ τὴν αἰωνίαν βασιλείαν τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἀγιότητος καὶ τῆς ἀληθοῦς εὐδαιμονίας. Ὡς ἐκ ταύτου ὑπέσχετο εἰς σκοπὸς πραγματικὸς καὶ ἀληθῆς ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐπομένως ἡ ζωὴ ἔχει μεγίστην ἀξίαν. Δύναται τις νὰ ἐργάζηται διὰ τι, ὅπερ δὲν θὰ ἦνε ἐφήμερον καὶ μάταιον, ἀλλ' αἰώνιον καὶ πραγματικόν. Ἡ ἀρετὴ δὲν εἶνε πλεον ἐνθουσιασμοῦς μάταιος, διότι τὸ ἀγαθόν, ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἀγάπη δὲν εἶνε φαινόμενα παροδικά, ὅπως ὁ ὕλικὸς κόσμος, ἀλλὰ πράγματα αἰώνια, ἅπερ θὰ θεριμβεύσωσι καὶ θὰ κατισχύσωσι τῆς κακίας. Πᾶσα δὲ σπουδὴ καὶ πᾶς ἀγὼν ἠπὲρ τῆς κατισχύσεως τούτων δὲν ἀποβαίνει μάταιος καὶ ἀνωφελῆς, ἀλλὰ πᾶν ὅ,τι καταβάλλεται ὑπὲρ αὐτῶν θὰ ἀπαθανατισθῇ. Ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν εἶνε οἰκὸν καὶ ἔπιπρος, τοῦ ὁποίου τὰ τεῖχη θὰ μένωσιν ἀεὶ-πιετοε στερεὰ καὶ ἀκράδαντα, καὶ οὐδὲ ὁ ἔλιξι-στος λίθος ἐκ τούτων θὰ καταστραφῇ «Πύλαι ἦσαν οὐ κατισχύουσιν αὐτῆς».

Ὅταν ἡ ζωὴ ἔχῃ τοιοῦτον σκοπόν, σημαίνει ὅτι πρέπει νὰ ἀποδίδηται εἰς αὐτὴν ἕπιπρος ἀξία, ἀξία ἀπόλυτος, ὑπὸ τὴν ἐνοιαν ὅτι

αὐτὴ δὲν ποικίλλει οὐδὲ μεταβάλλεται κατὰ τὰς διαφόρους περιστάσεις καὶ κατὰ τὸν βαθμὸν τῆς εὐτυχίας, ἣν ἔχει ἕκαστος ἄτομον ἐπὶ τῆς γῆς. Μεγάλοι ἢ μικροί, πλούσιοι ἢ πένητες, σοφοὶ ἢ ἰδιῶται, ἅπαντες εἰσι προσκεκλημένοι κατὰ τὸ Ἐυαγγέλιον νὰ ἐργασθῶσι διὰ τὸν αὐτὸν σκοπόν. Ὅντε τῶν αἰσιόδοχων αἱ δοξασίαι, οὕτε τῶν ἀπαισιόδοχων ἔχουσι σημασίαν δι' αὐτοῦς. Ὅντε οὐδὲν ἄλλο ζητοῦσιν ἢ τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ. Πρὸς ἀπόκτησιν δὲ ταύτης οὐδὲ ὁ πλοῦτος, οὐδὲ τὸ μεγαλεῖον, οὐδὲ ἡ σοφία συντελεῖ, ἀλλ' ἡ ἀρετὴ, ἡ δικαιοσύνη, ἡ ἀγαθότης. Πᾶς, ὅστις ἐργάζεται διὰ τὸν ἄγιον ταῦτον σκοπόν, οἰωνοῦται καὶ ἂν ἦνε τὸ ἔργον του, οὐδέποτε καὶ ἂν ἦνε ἡ καταγωγὴ του, οἰαδῆποτε καὶ ἂν ᾔσιν αἱ γνώσεις του, οἰαδῆποτε καὶ ἂν ᾔσιν αἱ ἐξωτερικαὶ περιστάσεις, ἢ ὡς διατελεῖ, οὕτως βεβίως ἐργάζεται οὐχὲν ἐπὶ ματαίῳ· οἱ κόποι του, ὁ ζῆλος του, οἱ ἀγῶνες του θὰ ἀποφέρωσιν ἐξαπαντος καρποὺς αἰωνίους καὶ θὰ καταστήσωσιν αὐτὸν εὐδαίμονα.

Ποία τῶν ἡμετέρας θεωρίας, καὶ πόσον αὐτὴ ἐξευγενίζει τὸν ἀνθρώπινον βίον! Διατείνονται τινε, ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς διδάσκει τὴν περιφρόνησιν τῆς ζωῆς, καθόσον προτρέπει ἡμᾶς νὰ ἀτενίζωμεν εἰς τὴν οὐρανίαν ζωὴν. Τούραντιον ὕμῳ, δεικνύουσιν εἰς ἡμᾶς τὸν οὐρανόν, ἀποδίδει εἰς τὴν ἐνταῦθα ζωὴν τὴν ἀληθῆ ἀξίαν. Χωρὶς τοῦ οὐρανοῦ ἢ ἐπὶ τῆς γῆς ζωὴ δὲν ἔχει ἀληθῆ σκοπόν. Οἱ εὐγενέστεροι πόθοι τοῦ ἀνθρώπου ἐξαφανίζονται τότε εἰς τὸ κενόν καὶ οἱ μεγαλιτέροι αὐτοῦ ἀγῶνες γίνονται διὰ τὸ μηδέν. Ἄνευ τοῦ οὐρανοῦ ἢ ζωὴ δὲν εἶνε ἄλλο ἢ νεκρὰ τι λυπηρῶν καὶ χαρμησύνων, καὶ ἀναλογίαν τῶν ὁποίων δύναται τις νὰ διαφῆ τῶν ἄλλων, ἀλλὰ πέραν τούτων δὲν ὑπάρχει τι, τὸ ὅποιον νὰ ζητήσῃ καὶ τὸ ὅποιον νὰ δύναται νὰ κωνοποιήσῃ τοὺς πόθους μιᾶς μεγάλης καρδίας. Τοῦ οὐρανοῦ τιθεμένου ὡς σκοποῦ, ἡ ζωὴ εἶνε εὐγενῆς καὶ ἐξοχος ἀγὼν πρὸς κατέκτησιν αἰώνιου βασιλείας. Βασιλείας ὁ χριστιανὸς δὲν θὰ περιφρονῆσῃ τὰς γλυκείας ὥρας ἐνὸς ἠθικοῦ βίου. Εἰς πᾶσας τὰς ὕρας εὐφροσύνας, τὰς ὁποίας παρέχει ὁ εὐαγγελικὸς βίος, ἡ καρδία τοῦ χριστιανοῦ θὰ ἀνατελέσῃ τὰς πύλας, ὅπως συμμετέσῃ τούτων. Ἄν θὰ συνταραχθῇ ὑπὸ τοῦ πυρετοῦ ἐκείνου, τοῦ καταβιβρώσκοντος τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν, ὅταν αὐτὴ δὲν γνωρίζῃ ἄλλους θεσκαυτοὺς εὐτυχίας, εἰμὴ ἐκείνους, τοὺς ὁποίους ἀπεκρίνουσιν αἱ θύλακται καὶ καταποντιζοῦσιν αἱ τρικυμῖαι περιπετειῶδους καὶ ἐμπαθοῦς βίου. Πλήρης θάρρους καὶ πεποιθήσεως πρὸς Ἐκείνον, ὅστις εἶνε ὁ κύριος τοῦ χρόνου καὶ τῶν πραγμάτων, διέρχεται τὴν ζωὴν ἕνευ γογγυσμοῦ καὶ μεμφιοριζῶν, καὶ

οὐδέποτε βλασφημεῖ κατὰ τοῦ Δημιουργοῦ του, προβαίνων εἰς ὀπνενομημένας πράξεις καὶ ἀφαιρῶν τὴν ἰδίαν ζωὴν. Ἐν τῷ ἄρῳ τοῦ βίου, ὅπως ὁ γενναῖος καὶ πιστὸς στρατιώτης, προσβάλλει τὸ στήθος καὶ δέχεται τὰς πληγὰς, ἀλλὰ δὲν ἀποβάλλει τὸ θάρος, διότι γινώσκει, ὅτι προχωρεῖ εἰς τὸν θρίαμβον καὶ εἰς τὴν κατέκτησιν αἰωνίου μακαριότητος.

Ἰδοὺ ἡ αἰσιοδοξία τοῦ Ἐθαγγελίου αἰσιοδοξία, ἣτις δὲν ἐξαφῆται ἐκ τῆς ἐκτιμήσεως τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν τοῦ βίου καὶ δὲν προετίθει ἀπέναντι τῶν ἀλγεινῶν καὶ τῶν ἀντιξῶν περιστάσεων. Τὴν αἰσιοδοξίαν δὲ ταύτην δὲν διατεινόμεθα βεβαίως νὰ δεῖξωμεν ἐν ταῖς ὁλίγαις ταύταις σελίδι περιωρίσθημεν δὲ νὰ υποδείξωμεν ὅτι διδάσκει τὸ Ἐθαγγέλιον σχετικῶς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς ἀξίας τῆς ζωῆς, περὶ οὗ μάχονται πρὸς ἀλλήλους αἰσιόδοξοι καὶ ἀπαισιόδοξοι. Τὸ Ἐθαγγέλιον λοιπὸν ἐν ἐνὶ λόγῳ μᾶς διδάσκει νὰ ἐκτιμῶμεν δευτέρως τὴν ζωὴν μὴ ὅλα τὰ θειὰ καὶ τὰς ἀειτέρας αὐτῆς, διότι ἡ ζωὴ ἔχει ὑψηλὸν καὶ ἀληθῆ σκοπὸν, πρὸς ὃν ὀφείλει ἕκαστος νὰ τείνη κατ' ὅλης τῆς ἐπι τῆς γῆς ἐνεργείας αὐτοῦ.

(Ἐλευθέρα μετάφρασις ἐκ τοῦ περιοδικοῦ α. Le Chrétien Evangélique).

Α. Μαρίνος.

Ο ΜΕΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΑΘΗΝΩΝ ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΤΟΙΣ ΚΥΡΙΟΙΣ ΒΟΥΛΕΥΤΑΙΧ ΤΗΣ ΙΓ' ΠΕΡΙΟΔΟΥ (Συνίξις ἰδε προηγούμενον φύλλον).

Ἡ Ῥιζαίριος σχολή, σχεδὸν ἀποτυχοῦσα καὶ ἀβη, ὡς ἐρρήθη, τοῦ ἱεροῦ σκοποῦ τῶν ἀειμνήτων αὐτῆς Ἰδρυτῶν, δεῖν νὰ διοργανωθῆ ὅπως, ὥστε οἱ ἐκ τῶν ἱεροδιδασκαλείων ἐξερχόμενοι νὰ κατατάσσονται εἰς τὴν πρώτην αὐτῆς τάξιν, καὶ νὰ διδάσκονται ἐν αὐτῇ τόσα μαθήματα, ὅσα εἶναι ἀναγκαῖα διὰ τοῦς ἐν τῷ Κράτει ἑλληνοδιδασκάλους, σχολάρχους, δευτεροβαθμίους ἱεροκήρυκας καὶ ἐφημερίους πόλεων. Οἱ ἀποφοιτῶντες ἐκ τῆς σχολῆς ταύτης εὐθὺς διορίζονται εἰς μίαν ἐκ τῶν θέσεων τούτων (ἑλληνοδιδασκάλου, σχολάρχου, δευτεροβαθμίου ἱεροκήρυκος) ἐρχόμενοι δὲ εἰς τὴν κεναντισμένην ἡλικίαν χειροτονοῦνται ἱεροδιάκονοι καὶ πρεσβύτεροι, διοριζόμενοι ἐν ταύτῳ καὶ ὡς ἐφημέριοι τῶν πόλεων, ἐνθα διδάσκουσιν. Οἱ ἐκ τῶν μαθητῶν τῆς Ῥιζαίριου σχολῆς διακρινόμενοι καὶ ἀνωτέρας ἐπιμέμειοι παιδείας κατατάσσονται εἰς τὴν θεολογικὴν

σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου, μὴ ἐπιτραπομένης ἄλλως τε τῆς ἐγγραφῆς τῶν εἰς ἑλληνὴν σχολὴν, ὡς προεπιπομεν' μετὰ δὲ τὴν ἐκ τοῦ Πανεπιστημίου ἀποφοίτησιν διορίζονται εἰς μίαν ἐκ τῶν ἀνωτέρων ἐκκλησιαστικῶν θέσεων ὡς καθηγηταί, ἱεροκήρυκες, γραμματεῖς κτλ. Ὅταν δὲ ἐλθῶσιν εἰς τὴν νόμιμον ἡλικίαν προχειρίζονται κατὰ τὰ ἔνω ἠθῆντα εἰς διακόνους καὶ πρεσβυτέρους καὶ τοποθετοῦνται καταλλήλως ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ἢ καὶ ἀποστέλλονται εἰς τὸ ἔξωτερον εἰς ἐκκλησιαστικὰς διακονίας' μὴ χειροτονούμενοι δὲ καὶ οὗτοι ἐγκαίρως, παύονται πάσης δημοσίου ὑπηρεσίας καὶ ἐκπληροῦσι τὴν ὀφειλομένην στρατιωτικὴν ὑποχρέωσιν.

Εἰς τὰ ἀνωτέρω δύνανται τις νὰ παρατηρήσῃ, ὅτι κατὰ τὸ προτεινόμενον σύστημα ἡ κατωτέρα ἐκπαίδευσις κινδυνεύει νὰ περιέλθῃ εἰς τὴν κλήρον, καὶ ὅτι τὸ σύστημα τοῦτο ἐπεδοκιμάσθη ἄλλοτε διὰ λόγους ἀναπτυχθέντας παρὰ διαφορῶν λογίων' ἐπομένως διὰ τοῦς αὐτοῦς λόγους οὐδὲ νῦν δεῖν νὰ ἐπιδοκιμασθῆ. Ἐπιτραπήτω ἡμῖν νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι τὰ προτεινόμενα ἐπιχειρήματα εἰναι ἐσφαλμένα, μὴ στηριζόμενα ἐπὶ ἀληθῶν βάσεων. Οἱ κατὰ τοῦ προτεινόμενου συστήματος ἀντεπεξελθόντες, τοῖς κυρίως προαίεινους λόγους α.) ὅτι οἱ ἱερεῖς εἰσιν ἀναρμόδιοι νὰ διδάξωσι τὴν νεότητα, μὴ ἔχοντες τὰς καταλλήλους γνώσεις, καὶ μὴ δυνάμενοι νὰ ἐπαρκέσωσι διὰ τῶν ἄτελων γνώσεων τῶν εἰς τὰς σημερινὰς ἀπαιτήσεις τῆς δημοτικῆς ἐκπαίδευσως β.) ὅτι δὲν συμβιβάζονται ἀμφότερα τὰ ἐπαγγέλματα, τὸ ἱερατικὸν δηλ. καὶ τὸ διδασκαλικόν, εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον, καὶ γ.) ὅτι ἐπίκειται φόβος μὴ καθιερωθῆ καὶ ἐνισχυθῆ παρ' ἡμῖν ἡ ἱεροκρατία. Εἰς τὰς παρατηρήσεις ταύτας διὰ βραχέων ἀπαντῶμεν ὡς.— Ὅσον μὲν ἀφορᾷ εἰς τὴν πρώτην παρατήρησιν, παραδεχόμεθα καὶ ἡμεῖς ὅτι, ὡς ἔχουσι σήμερον οἱ ἱερεῖς, ὅπως ἀδυνατοῦσι νὰ ἀναλάβωσι τὸ δημοδιδασκαλικὸν ἐπάγγελμα, θὰ ἦτο δὲ μωρὸν νὰ ἐπιχειρηθῆτις περὶ τοῦ ἐναντίου' ἡμεῖς ἐξαίτου μεθα νὰ χρησιμοποιηθῆ ὁ ἱερεὺς κληρὸς εἰς τὴν δημοτικὴν ἐκπαίδευσιν, ἀλλ' ἀφοῦ προηγουμένως οὗτος μορφωθῆ ἐν τοῖς ἱεροδιδασκαλείοις, ἀποφοιτῶν δὲ ἐντεῦθεν θὰ πράττῃ τὴν αὐτὴν ἐργασίαν, ἢν οἱ σημερινοὶ δημοδιδάσκαλοι, μετὰ τοῦ πλεονεκτημένου ὅτι οἱ νέοι δημοδιδάσκαλοι θὰ ἐνσταλάξωσιν εἰς τὰς ἀπάλαις καρδίαις τῶν παιδῶν τὴν εὐσεβίαν καὶ τὴν ἀρετὴν, αὐτοὶ πρῶτοι ὡς λειτουργοὶ τοῦ Ἐπίστου τὰς ἀρετὰς ταύτας ἐξακοῦντες. Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὴν δευτέραν παρατήρησιν, ὅτι δὲν συμβιβάζονται τὰ δύο ἐπαγγέλματα εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον ἔνεκεν ἑλλείψεως χρόνου, τοῦτο δὲν ἔχεται ἀληθείας. Μόνον ἐν περι-

πτώσει κηδεῖας ἢ ἀπροόπτου θανάτου δύναται ὁ ἱερεὺς νὰ καταλείπῃ τὴν διδασκαλικὴν ἔδραν του, καὶ μεταβῆ ἐκεῖ, ἐνθα ὑψηλότερον πρὸς στιγμὴν προσκαλεῖ αὐτὸν καθήκον' αἰ τοιαῦται ὅμως περιπτώσεις σπανιότατα συμβαίνουσιν εἰς τὰς πόλεις, ἐνθα ἡ στιγμιαία ἀπουσία ἀναπληροῦται ὑπὸ τῶν συναδέλφων, ἔτι δὲ σπανιότερον εἰς τὰς κομπούλεις καὶ τὰ χωρία. Αἱ συνήθειαι καὶ τακτικαὶ τῶν ἱερέων ἱεροτελεστία κατὰ τὰς ἐργασίους ἡμέρας τελεσιουργοῦνται πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου καὶ μετὰ τὴν δύσιν αὐτοῦ, τῶν γάμων καὶ τῶν βαπτίσεων τὰς Κυριακὰς καὶ τὰς ἑορτὰς συνήθως τελουμένων (1). Ἐπομένως ἐν συγκρίσει τὰς ἀπουσίας μεταξὺ κληρικῶν δημοδιδασκάλων καὶ λαϊκῶν, εὐρήσει ὅτι καὶ ὑπὸ τὴν ἐποψὴν ταύτην εἰσὶ προτιμότεροι οἱ κληρικοί, μὴ ἐπιτροπομένης μάλιστα αὐτοῦ τῆς φοιτήσεως εἰς τὰ μαθητεῖα καὶ οἰνοποιεῖα, ἐνθα πολλὰκις πολὺτιμος χρόνος τῶν λαϊκῶν διδασκάλων καταναλλίσσεται πρὸς διαπλὴν τῆς νεότητος ζημίαν ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὴν τρίτην παρατήρησιν, λυπούμεθα ταύτην ἀναγράφοντες οὐχὶ διὰ λογαριασμῶν τῶν προτεινόμενων αὐτῆν, ἀλλὰ τῶν ἐξ ἕκρας ἐπιεικειᾶς ταύτης ἀρρασαμένων. Οἱ κύριοι οὗτοι θέλουσι τὸν ἱερὸν κλήρον τεταπεινωμένον ἐν φόβου μὴ ἐπικρατήσῃ παρ' ἡμῖν ἡ ἱεροκρατία, ἐπιπροσθέτοντες, ὅτι ὅπου ἡ θεοκρατία ἐπικράτησε, τὸ ἔθνη ἐμείναν σιὰ σιμα. Φέρονσι δὲ ὡς παραδείγματα «τοῦς Σίνας, τοῦς Ἰάπωνας, τοῦς Ἰνδοῦς, τοῦς Ἀσυρίους, τοῦς Χαλδαίους, τοῦς Αἰγυπτίους, τοῦς Ἑβραίους καὶ τοῦς Ῥωμαίους», δηλ. πάντας τοῦς λαοῦς τοῦς μὴ φωτισθέντας ὑπὸ τοῦ οὐρανοῦ φωτός τοῦ Ἐθαγγελίου. Ὅπως δ' οἱ κύριοι οὗτοι μετριάζωσι τὸ ἔκτοπον τῶν ἀναφερομένων, ἀναφέρουσι τέλος καὶ τοῦς χρόνους τῶν Βυζαντινῶν αυτοκρατορῶν, κατ' οὗς ἔνεκεν θρησκευτικῶν ἐρίδων δεινὰ τινα συνέβησαν εἰς τὸ Βυζαντινὸν κράτος. Ἡμεῖς ὅμως νομίζομεν, ὅτι τὰ δεινὰ ἐκεῖνα συνέβησαν ἀκριβῶς, οὐχὶ διότι ἐπεκράτει ὁ κληρὸς, ἀλλὰ διότι πολλοὶ τῶν αυτοκρατορῶν καταλιπόντες τὴν πηδαλιουχίαν τοῦ κράτους κατηνάλισκαν πολὺτιμον χρόνον εἰς ἐρίδας θρησκευτικὰς καὶ πότισιν τροπαρίων ὡς εἰς δίκαιον νομίζομεν

εἶναι ἀντὶ τὴν καταμετρώμεθα τοῦ κλήρου τοῦ πάντοτε ἐργασθέντος ὑπὲρ τῆς πολιτείας, νὰ κατακρίνωμεν τοῦς ἄρχοντας ἐκεῖνους, οἵτινες ἐξελεθόντες τῆς δικαιοδοσίας τῶν καὶ εἰς ἀλλότρια καθήκοντα ἀναμειχθέντες, καὶ τὴν πολιτείαν ἐβλάψαν καὶ τὴν ἐκκλησίαν ἐξουθένωσαν. Ὅτι δὲ ὁ κληρὸς δύναται ἐπιτυχέστερον νὰ διδάσκῃ καὶ διαπαιδαγογῇ τὴν νεότητα, ἀπόδειξις ἐναργῆς εἶναι ὅτι τοσοῦτοι καὶ σημερον διδάσκουσι κληρικοί ὡς σχολάρχαι, καθηγηταί, ἑλληνοδιδάσκαλοι καὶ δημοδιδάσκαλοι, καὶ ὅμως οὐ μόνον δὲν παρακωλύονται ἐκ τῶν θρησκευτικῶν καὶ ἐφημεριακῶν αὐτῶν καθηκόντων, ἀλλ' οὐδὲ παρὰ πῶν τι κατ' αὐτῶν ποτε ἠγέρθη. Ἐὰν δὲ οἱ κληρικοί μορφωθῶσιν, ὡς σήμερον μορφοῦνται οἱ δημοδιδάσκαλοι, τότε ἐκτὸς τοῦ ὅτι ὁ κληρὸς ἐπιτυχῶς θὰ ἐπαγγέλληται τὸν δημοδιδάσκαλον ἀνυψώμενος ταῦτα χρόνως ἐκ τῆς σημερινῆς αὐτοῦ ἐντελείας καὶ καταπτώσεως, ἀλλὰ καὶ ἡ νεολαία εὐσεβεστέρα ἀποβήσεται καὶ ἠθικωτέρα ἐπ' ἀγαθῷ τῆς σήμερον ἐν τῇ κακίᾳ κυλινομένης κοινωνίας. Ὅτι δὲ τὸ προτεινόμενον σύστημα ἔξει μὲν ἐνεργεικὴν διὰ τὸ ἔθνος τὴν ἐνεργειαν, οὐδὲως δὲ προσκλῆται ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ κλήρου ἐφαρμοζόμενον, μαρτυρεῖ καὶ εἰς τῶν τὰ μάλιστα καταφερομένων. «Καὶ ἐδίδαξαν», λέγει ὁ ἐξοτίμος ὁσῖος κύριος, καὶ ἐδίδαξαν ἡμῖν ἐν ταῖς σχολαῖς ἐκεῖναις τὴν ἑλληνικὴν νεότητα καὶ πολλοὶ κληρικοί, ἀλλ' οὗτοι μετὰ τῶν θρησκευτικῶν γνώσεων κατέχον ἑλληνικὴν παιδείαν καὶ μάθησιν, καὶ ἦσαν οὐ καὶ ἐξ αὐτῆς ὡς καὶ ἐκ τῆς εὐρωπαϊκῆς ἐπιστημονικῆς μαθήσεως νάματα καθαρὰ καὶ ἠδιανγῆ σοφίας». Καὶ παρακατῶν λέγει ὁ αὐτὸς κύριος ὁ ἐφημέριος πρέπει ἀναγκαίως νὰ κατηγῆ τοῦς παῖδας καὶ διδάσκῃ αὐτοῦς τὴν ἠθικὴν ἐν τῷ οἴκῳ καὶ ἐν τῷ ναῷ καὶ ἐν τῇ σχολῇ, ἀκριβῶς δηλ. ὅπως καὶ ἡμεῖς ὡς σωστικὸν συνιστῶμεν.

Καὶ τοσαῦτα μὲν περὶ τῶν τυχῶν ἀνταχθισομένων παρατηρήσεων. Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὰ καθέκαστα τῶν προτεινόμενων ἱεροδιδασκαλείων καὶ λοιπῶν μεταρρυθμίσεων, ταῦτα κενονισθῆσονται παρ' εὐδημῶν δι' ἰδιαιτέρων κενονισμῶν καὶ διὰ νόμων νομιμοποιηθῆσονται. Νομίζομεν δὲ ὅτι μόνον οὕτω δύναται καὶ ἡ ἐκκλησία νὰ ἀνυψωθῆ καὶ ἡ κοινωνία βελτιωθῆ καὶ κατ' ὄλερον νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν ἀπολεσθεῖσαν τῆς ἠθικότητος ὁδόν, ἐξ ἧς τοσοῦτον ἀπεμακρύνθη, συνεχίζουσα τὸ ἐκπολιτιστικὸν αὐτῆς ἔργον.

Εἶμαι λίαν λυπηρὸν νὰ διασχίζωσι τὸ ἔδαφος τῆς ἡμετέρας πατρίδος διάφοροι φασοφόροι εἰς διάφορα πολυάνυια προπαγαθέντα τάγματα ἀνήκοντες, καὶ σκοπὸν κύριον ἔχοντες οὐχὶ τὴν διάδοσιν τῆς εὐσεβείας, ἧς οὗτοι στε-

1) Οἱ καταφερόμενοι κατὰ τὸ προτεινόμενον σύστημα ἐπιλοτιμήθησαν νὰ καταπλασθῶσιν τὰς καθημερινὰς τῶν ἱερέων ἱεροτελεστίας. Ὁ ἱερεὺς λέγουσιν, ἔχον ἐνοχίαν ἐξ ἐκατῶν ὀκταετηρίων, τετράκις τοῦλάχιστον τῆς ἡμέρας προσκαλεῖται εἰς τέλειαν ἱερὰ καθήκοντος: ὁσιν 1) βαπτίματος, 2) ῥ' μου, 3) εὐχῆς εἰς λεῶν, 4) κηδεῖας, 5) εὐχῆς εἰς ἀσθενή, 6) ἐγκρίτων, 7) εὐχέλαιον, 8) εὐχῶν διαφορῶν, 9) ἐχθῶν διὰ νοσοῦντας, 10) λειτουργίας, 11) παρακλήσεως, 12) ἐξομολογήσεως, 13) μεταλήψεως, 14) ἐκκλησιαστικῆς ἀπολυθῆσεως καὶ μυστῶν ἑλλων. Ἰδε πρακτ. εἰδικ. συνελεύσεως σελ. 22).

φής φέρεται «ένεκα τῶν ἀθλίων προβάτων». Ὁ δ' ἐνδεκάτος αἰῶνας κατὰ τὸν πάπυρον ἔχει οὕτως καὶ θέλει ἀνωφελῆς οὗτος τὴν ἡμέραν καὶ οἱ Χαναναῖοι θὰ παρατηρήσωσιν διὰ τοῦτο εἰς λόγος τοῦ Κυρίου. Ὁ δ' ἀγγλικὸς «Χρόνος» καθάρθωσεν ὅπως ἐκπονηθῆ ἑπιτυχῆς ἐκτύπωμα τῶν δύο σελίδων τοῦ παπύρου τούτου (γ) ὁ ταγματάρχης Βιγκάτα ἐμίλησεν περὶ ἐμφανίσεως καὶ ἐξοφάνσεως τοῦ Μανθέρου, παρ' ὃ ἡ μὲν ὀρθοπεδικὴ μεταρρυθμίσις ὑπῆρξε μόνον ἀφορμὴ, σκοπὸς ὅμως ἡ πολιτικὴ ἀντροπή. Νῦν ὁ ἐλαφρὸς πολιτισμὸς ὁ ἐν Σουδῶν βλαστήσας ἤφρανεσθαι, καὶ ἡ γῆρα στενάξει ὑπὸ μίαν ἀσφραγὴν κατὰ ὀλιψιν (δ) ἐν τῷ ἄρθῳ τμήματι, ἐνθα κατὰ τὸν ἐντροπικὸν λόγον ὁ ἐκ Κανταβρυγίας καθηγητὴς Κάβελ συνήσθη τοῖς ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνηγμένοις ἐπὶ ταῖς ἐπιστάσεσι τῆς σασκερικῆς ἐρεῦνης καὶ ὑπενήμας τὴν ἐλπίδα, καθ' ἣν ποτε καὶ ἡ τῶν Ἰνδιῶν ἱστορία ἀπὸ ἐκατονταετηρίδος εἰς ἐκατονταετηρίδα. θέλει σφραγισθῆ, ὁ καθηγητὴς Κεϊλθὸν ἐποιήσατο κοινώσεις περὶ τῶν καλουμένων Κολεθροῦκε χειρογράφων, τῶν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Γοττίνης ὑπάρχοντων (ε) ἐν τῷ ἰνδικῷ τμήματι ὁ Βαίνες ἠσυχολήθη περὶ τὴν στατιστικὴν τῶν γλωσσῶν ἐν Ἰνδία . . . (ς) ὁ Βικέντιος Σμιθ (ἄλλος παρὰ τὸν προσηγορευμένον ἐν τῇδε τῇ ἐκδόσει) ἐξέθεσε τὰ περὶ τῶν νομισμάτων τοῦ Ἰνδοῦ ἡγεμόνος Γούπτα ἀκμάσαντος περὶ τὸ 320 μ. Χ.) (ζ) ὁ καθηγητὴς Λέβσον (ὁ ἐκ Κιέλου) παρέστησεν ὡς ἀπαραίτητον τὴν ἀνάγκην μιᾶς γενικῆς ἱστορίας τῆς φιλοσοφίας, διότι νῦν μὲν κατὰ τὸν ἀγορευόμενον γινώσκωμεν τὰ φιλοσοφικὰ συστήματα ἀπὸ τοῦ Ὁμήρου μέχρι τοῦ Καντίου καὶ τοῦ Σχοπενχάουερ, ἀγνωστοῦν ὅμως τὴν οὐκ ἴσον σπουδαίαν Ἰνδικὴν φιλοσοφίαν, ἣτις ἔρχεται ἀπὸ τῆς Ρῆγ-Βέδα. Ἐν σιγῇ παρατρέχοντες τὰς πολλὰς περὶ τοῦ θέματος τούτου λεπτομερείας τοῦ ἀγορευόμενου λέγομεν ἐν τῷ μεταξὺ ὁ τοῦ συνεδρίου πρόεδρος Μάξ Μόλλερ ἐνεφάνισεν τὴν ἀρτιφανῆ αὐτοῦ ἐκδοσιν τῆς Ρῆγ-Βέδα. Ἡ α' ἐκδοσις φανεῖσα ἐν ἔτει 1874 ἐξηγητήθη καὶ ἤδη τιμῆσαι εἰκόσι λίρας στερελίων μόνον, ἐν ᾧ τῆς νέας ἡ τιμὴ καθωρίσθη εἰς δὲ λίρας (11!) Καὶ ὅμως ὁ γενναίου ἑκδότης διέθεσεν ἱκανὴ ἀντίτυπα δωρησάμενος τοῖς περὶ τὰς ἀνατολικὰς μελέτας σπουδαίως διατρέψουσιν (η) εἶτα ἐμίλησε περὶ τοῦ ἐν Ἰαπωνίᾳ Βουδδισμού ὁ Φορνδερ ἐν τῷ τμήματι τῷ ὑπέδ τῆς ἀνατολικῆς Ἰαίας, ὁ δὲ λόγος αὐτοῦ ὑπῆρξε καθόλου ἐλεγκτικὸς τῆς καλουμένης ἑσωτερικῆς σχολῆς τῶν Βουδδιστῶν . . . (θ) Ἐν δὲ τῷ ὑπέδ ἀστρονομίας καὶ τῆς νοτίου θαλάσσης τμήματι ὁ Νέβελ ἐποίησατο κοινώσεις περὶ τῶν ἀρχαίων καὶ τῆς γλώσσης ἐν ταῖς Σαρματικῆς νήσοις τὴν καλῶς μενορφομένην γλώσσαν αὐτῶν παρέβαλεν ὁ ἀγορευόμενος πρὸς ἄλλας γλώσσας τῶν ἐν Ἰνδία. Οἱ δὲ ἀρχαῖοι οὗτοι κεκτημένοι πως κληρονομικὸν ἀξίωμα ἐπανάγαυοι τὴν γένεσιν αὐτῶν εἰς ἡμῖστορικὰ καὶ ἡμιμυθολογικὰ γεγονότα. Καὶ ἐν μὲν ἀρχαιότεροις καιροῖς ἠνεύχοντο τὴν ἀνθρωποκτονίαν νῦν ὅμως ἐπαύσαντο τοῦ κἀνιθαλισμοῦ αὐτοῦ. Ἡ δ' ἔννοια ἡ ὑπ' αὐτῶν ἀποδιδόμενη τῇ τάξει κυροῦται καὶ ἐπὶ τῆς γλώσσης, διότι μεταχειρίζονται διαφορετικῶς τὰ ῥήματα ἐκάστοτε κατὰ τὴν θέσιν τοῦ προσφωνομένου. Ἐπανάγαυοι δὲ τὴν γλώσσαν αὐτῶν εἰς μίαν γενικὴν πηγὴν. Εἶτα ὁ Σιρ Γόρδων συνεξήγησε τὰς ποιήσεις τῶν κατοίκων τῶν νήσων Φιδσλί, ὧν τὰ δημοτικὰ ῥήματα σφίζονται ἐν τῷ σέματι τοῦ λαοῦ, ἐν ᾧ τὰ ὀρθοπεδικὰ οὐδὲ μὴ ἤδη φρονταί. Περαιώντες τὴν περὶ τοῦ συνεδρίου τῶν Ἀνατολιστῶν ἐκθεσιν, ἂν καὶ παρ' ἡμῖν τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς μαθήσεως οὐδὲ κἀν ἐν σπαργάνοις κείται, ἐπιλέγομεν ἐπὶ τὸ ἀνθρωπολογικὸν τμήμα ἤρξατο τοῦ ἔργου ἐξ ἐκθέσεως τοῦ διδάκτορος Ταυλάφ περὶ τῶν ὑ-

στάτων εὐρημάτων, ἅτινα ὁρμῶνται ἀπὸ τῆς λιθίνης ἐποχῆς, μέλλουσα δὲ τῶν τῆς Ἰαπωνίας (κατὰ τὴν δυτικὴν Αὐστραλίαν νήσου, ἡ Γῆς τοῦ Διαιμένου). Καὶ πάντων ὑστάτος ὁ Μάν ἀφηγήθη τὸ δικαίον τοῦ γάμου ἐν τοῖς νήσοις Νικοθάρ. Καὶ οὕτως ἔληξαν αἱ κατὰ τὰ διέφορα τμήματα συζητήσεις, ὡς ἐκρίνανται ἄξιαι δημοσιεύσεως, ὅπως καὶ ἡμεῖς προσαντιολίωμεθα εἰς τὸ νέον αὐτὸ εἶδος τοῦ ἐπιστητοῦ.

Ἐν Ἀθῆναις κατὰ Σεπτέμβριον, 1892.
Ν. ΠΕΤΡΟΣ, Γυμνασιάρχης.

† ΕΡΝΕΣΤΟΣ ΠΕΝΑΝ

Ἐκ Παρισίων ἀνηγγέλη ὁ θάνατος ἐνὸς τῶν μεγαλοφυεστέρων ἀνδρῶν τοῦ αἰῶνος, τοῦ Ἐρνέστου Πενάν.

Χάριν τῶν ἀναγνωστῶν ἡμῶν, ἐκτελοῦντες ἄλλως καὶ χρονογραφικὸν καθήκον, παραθέτομεν ἐνταῦθα σημειώσεως τινὰς χαρακτηριστικὰς τοῦ βίου τοῦ ἀνδρός.

Ὁ Πενάν ἐγεννήθη ἐν Treguier τῆς Βρετανίας τῷ 1823 παρ' οἰκογενείας, ἣτις παιδίον εἶχε προορίσει αὐτὸν διὰ τὸν κληρὸν.

Ἐν τῇ ἱερατικῇ Σχολῇ τοῦ Treguier, ἐν ἣ διήνησε τὰς ἐγκυκλίους αὐτοῦ σπουδὰς, ἐφημίξετο ὡς ἠθικώτατος μαθητῆς. Ὡς μαρτυρεῖ δὲ ὁ ἴδιος ἐν τοῖς «*Διόμοιμονε ὑμᾶς*» αὐτοῦ δύο τινὰ ἐδιδάχθη ἐν αὐτῇ (α) βεῖ ἀρκαι τὶς νὰ σέβηται ἑαυτὸν, διότι τότε οὐδὲν τὸ ἔνομον θέλει πρᾶξει, καὶ β'.) οὐτὸ χριστιανισμὸς εἶνε ἡ ἀπόλυτος ἰδανικότης. Μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν ἱστορικῶν καὶ φιλοσοφικῶν αὐτοῦ σπουδῶν, εἰς ἃς ἰδιαιτέρας ἐνεκνυψε, τυχῶν πνεύματος ἐκ φύσεως ἀκαθέκτου καὶ περιέργου περὶ τὰς αἰτίας τῶν πραγμάτων, ἠγωνίσθη κατ' ἴλου τὸν βίον πρὸς ἀνέγερσιν οἰκοδομήματος, ὑπερ' ἐπρόκειτο νὰ περιορίσῃ τὴν λύσιν τοῦ μεγάλου προβλήματος τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας ἐντὸς τῶν ἱστορικῶν ὁρίων καὶ καταδέξῃ ὅτι ὁ Ναζωραῖος ὑπέβη ὁ θεμελιωτὴς τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν τῇ ἱστορίᾳ, κατ' ὅν τρόπον ἄλλοι ὑπέβησαν θεμελιωταὶ ἐτέρων θρησκευμάτων. Ἄλλ' οἷα σύμπτωσις! Κατ' ἣν στιγμήν ὁ Πενάν ἐπέθετε τὴν τελευταίον ἐπὶ τοῦ ἀνεγαιρομένου οἰκοδομήματος λίθου, κατηδάρισε καὶ κατέλυσεν αὐτὸ διὰ τῶν ἰδίων χειρῶν. Ἐν τῷ ἰδίῳ συγγράμματι τοῦ βίου τοῦ Ἰησοῦ ἰδοὺ τί ἀναγνώσκωμεν «*Ὁ Ἰησοῦς εἶνε ἡ ἀπαράμιλλος καὶ ἀκένωτος ἀρχὴ πάσης ἠθικῆς ἀναγεννήσεως, ὁ δημιουργὸς τοῦ κώδικος τῆς ζωῆς τῆς τελειότητος, ὁ ἰδρυτὴς τοῦ ἀπολύτου θρησκευματος οὐ μόνου τῆς γῆς, ἀλλὰ καὶ παντὸς ἄλλου κατοικουμένου ὑπὸ ἠθικῶν καὶ νοητῶν ὄντων πλανήτου, πρὸς ὃν δικαίως ἡ ἀνθρωπίνη συνείδησις ἀπέδωκε τὸ ὄνομα τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Πᾶν ὅ,τι ἐπιχειρήθη ἐκτὸς τῆς Χριστιανικῆς*

νικῆς παραδόσεως θ' ἀποβῆ ἔργον . . . Ὁ ὄδεις οὐδέποτε δύναται νὰ ὑπερανοτίσῃ τὴν ἐπὶ τοῦ ἔρους διδασχῆν. Ἄς προσέξωμεν νὰ μὴ καταστῶμεν συνένοχοι τῶν ἠθικῶν ἀποτελεσμάτων, ἅτινα θὰ συνεπήγετο ἡ ἐξασθένεισι τῶν ἀρχῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ. . .

Ὁβτω ὁ Πενάν ἐν Γαλλίᾳ, ὡς ὁ Strauss καὶ ὁ Schwarz ἐν Γερμανίᾳ, ἀφιερῶσας τὸν βίον του, ἵνα διὰ τῆς κριτικῆς διασείσῃ τὰς Χριστιανικὰς πεποιθήσεις περὶ τοῦ προσώπου τοῦ Ἰησοῦ, ἐπισκοπεῖ καὶ δεινότεραν καθίστησι τὴν ἱστορικὴν τοῦ προβλήματος λύσιν. Τὸ πρὸ πολλῶν αἰῶνων γεγραμμένον πληροῦται ἤδη ἐν ταῖς ἡμέραις καὶ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν «*ἐκποῶ τὴν σοφίαν τῶν σοφῶν καὶ τὴν σύνεσιν τῶν συνετῶν ἀσθετήσων*». Καὶ ἐκθαμβοῦται καὶ ἰλιγγιᾷ ὁ νοῦς τῶν σοφῶν καὶ συζητητῶν τοῦ αἰῶνος τούτου τῶν ἐπιχειρησάντων τὴν λύσιν τοῦ ὑψίστου τῆς ἱστορίας μυστηρίου, καθίσταμένων ἀκουσίας νέων ἀπολογητῶν ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς χρόνῳ. Ὁ Πενάν μὴ διακρινόμενος ἐπὶ σταθερότητι καὶ ἐμβριθεῖα πεποιθήσεως, κυμαινόμενος δὲ κατ' ἴλου τὸν βίον μεταξὺ πίστεως καὶ ἀμφιβολίας, ἀλλ' αἰετοῦ τὰς ἰδέας αὐτοῦ διατυπῶν μετ' ἀπαρμιλλοῦ τέχνης, ἔθετό πρὸ τῆς συνευδήσεως του ἐν σιγῇ ὑπερκοσμοῦ τῆς καρδίας του πτήσεως τὸ ἀπόρημα περὶ τοῦ πῶς δύναται ὁ ἄνθρωπος νὰ ἀποβάλλῃ ἀφ' ἑαυτοῦ τὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις ἢ νὰ χαλαρώσῃ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐν αὐτῷ ἐμφύτου θρησκευτικῆς δυνάμεως.

Τὴν λύσιν τοῦ ἀπορήματος δοθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Πενάν ἀναγράφωμεν ἐνταῦθα.

«*Ἀλλοίμονον εἰς τὴν ἀνθρωπίνην διάνοιαν ἐὰν ἐπεχειρῆ νὰ καταδαφίσῃ τὸ θρησκευτικὸν οἰκοδόμημα. . . . Ἔστ' ἡ ἐν ἡμῖν . . . Ὡσὸς οὐρανίε Πάτερ! Ἄγνωστί ἐπιφυλάτεις εἰς ἡμᾶς τοὺς θνητοὺς. Σὺ ἐξήγησας τὴν πίστιν ἀπὸ τῶν ἑσωτερικῶν καὶ ἐνδομύχων τῆς καρδίας διαθέσεων. . . Ἐδλογῶ τὸ ὄνομα Σου, Ὑψίστε, διὰ τὸ μυστήριον τοῦτο. Ἐδλογῶ τὸ Σὸν ὄνομα ὅτι δὲν ἀπεκαλύφθη ἡμῖν μετ' ἄλλης τῆς ἐναργείας, μεθ' ἣς ἐμφανίζεται ὁ ὀρατὸς κόσμος! Ἐδλογῶ τὸ ἔργον ὄνομα Σου ὅτι ἐν τῇ ἀπίστῳ Σοφίᾳ τῶν Σῶν ἔργων ἠδύδωκας νὰ διατηρήσῃς ἀπόλυτον τὴν ἐλευθερίαν τῶν καρδιῶν μας».*

Τοιοῦτος ὑπέβη ὑπὸ θρησκευτικῆν ἐποψίν ὁ χαρακτὴρ τοῦ Πενάν, ὅστις, ἐπισωροῦσας ὑπερανθρώπους διανοητικὰς δυνάμεις, ἵνα ὀρίσῃ τὸ Ἰδανικὸν τῆς ἀληθείας ἀπὸ τῶν ἔδωτα βασιλεία του, συνετρέψῃ ἐκ τοῦ ἕρους καὶ ἐκλυεν εὐλαβῶς τὸ γόνυ πρὸ τοῦ ἐσταυρωμένου εἰπὼν «*π ῥ ἄ γ μ α τ ι Π ἰ ὁ ς Θ ε ο ὕ ε ἰ σ α ι ν*».

ΔΙΑΦΟΡΑ

Μητροπόλις Ἀθηνῶν. — Ἀπεπερατώθη ἤδη ἡ οἰκοδομὴ τοῦ μητροπολιτικοῦ οἰκήματος, καὶ ἐγκατεστάθησαν ἤδη ἐν αὐτῷ τὰ γραφεῖα τῆς μητροπόλεως Ἀθηνῶν, ἐδρεπῆ, εὐρύχωρα, ἀντάξια τῆς θέσεως αὐτῶν. Τὸ ἄνω ὄμμα χρησιμεύει ὡς ὄμμα τοῦ ἁγίου Μητροπολίτου. Μία τῶν εὐρυτέρων αἰθουσῶν ὀρίσθη ὡς βιβλιοθήκη τοῦ ἱεροῦ Συνδέσμου, ἐν ἣ γυνήσονται διδασκαλία καὶ πρῶτικὰ μαθήματα τῶν ὑποψηφίων κληρικῶν ὡς καὶ τῶν ἐν ἐνεργείᾳ τοιούτων. Ἡ βιβλιοθήκη ἀριθμεῖ ἱκανοὺς καὶ ἐκλεκτοὺς τόμους βιβλίων θρησκευτικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς ἰδίως ὕλης. Τὸ οἰκοδόμημα εἶνε κομψὸν καὶ σεμνὸν ἔμα, ἑυθυμὸν ἐκκλησιαστικοῦ, εὐρύχωρον καὶ στερεόν, ἔχον μεγαλοπρεπῆ τὴν ἐσωτερικὴν εἴσοδον, δεξιὰ μὲν τῆς ὁποίας ἐθρηται μαρμάρωνος στήλη, ἐπ' ἣς εἶνε ἀναγεγραμμένα τὰ ὄνόματα τῶν προσεστυχόντων ὑπὲρ τῆς οἰκοδομῆς τῆς μητροπόλεως Ἀθηνῶν, ἀριστερὰ δὲ ἑτέρα στήλη, ἐπ' ἣς ἀναγράφονται τὰ ὄνόματα τῶν δωρητῶν τοῦ ἱεροῦ Συνδέσμου. Ἐῶσεβῆς καὶ ἀγαθὸν τὸ ἐντὸς ὀλίγου συνετελέσθη ἔργον τοῦ σ. Μητροπολίτου Ἀθηνῶν. Ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος οὐτε τὰ γραφεῖα τῆς Μητροπόλεως οὐδ' ὁ Μητροπολίτης Ἀθηνῶν εἶχον ἴδιον οἰκῆμα. Ἐὐχόμεθα, ἵνα ὡς τάχιον ἀκούσασμεν, ὅτι ὁ ἴδιος σ. Μητροπολίτης θέλει ἀναλάβει διὰ τῆς διακρινούσης αὐτὸν εὐσεβείας καὶ δραστηριότητος νὰ οἰκοδομησῆται καὶ μέγαρον συνοδικόν, οὐτινος ἀπόλυτος ἀνάγκη ὑπάρχει.

Καὶ ὁ ἐντὸς τοῦ περιβάλλοντος τῆς Μητροπόλεως ἀρχαιότατος ναὸς τοῦ ἁγίου Ἀυδρέου, ὅπως σχεδὸν κατηρειπωμένος, ἐπισκευασθήσεται ἐντὸς ὀλίγου.

Διορισμὸς Βασιλικῆς Ἐπιτρόπου πρὸς τὴν Ἱερᾷ Συνόδῳ. — Διὰ Β. Διατάγματος δημοσιευθέντος τῇ 11 παρελθόντος διαρίσθη πρὸς τὴν Ἱερᾷ Συνόδῳ Βασιλικὸς Ἐπίτροπος ὁ κ. Ἀνδρέας Φύλλας ἀντὶ τοῦ κ. Περιελέους Ἀναρ. Πετροῦ, ἀπαλλαγέντος τῆς ὑπηρεσίας. Τῇ 16 δὲ τοῦ αὐτοῦ ἐγένετο ἐνώπιον τοῦ ἀντιβασιλέως Διαδόχου ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ σ. Μητροπολίτου Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ἱερᾷ Συνόδου ἡ νουμισμένη ὀρκωμοσία αὐτοῦ.

Ἐναργίς τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἱερᾷ Συνόδου. — Τῇ 18 παρελθόντος ἐγένετο ἡ ἐναργίς τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἱερᾷ Συνόδου, πρῶτων πάντων τῶν Συνοδικῶν ὡς καὶ τοῦ νέου βασιλικῆς ἐπιτρόπου κ. Ἀνδρέου Φύλλα, τοῦ Σβ. Μητροπολίτου Ἀθηνῶν καὶ Προέδρου τῆς Ἱερᾷ Συνόδου τελέσαντος τὴν συνήθη τελετὴν καὶ ὀλίγα τινὰ εἰπόντος περὶ τῶν πρα-

κτιών κατὰ τὴν παρούσαν περίοδον ἐπ' ὧρας
λεία τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους.

Πατριαρχική Μ. τοῦ Γένους Σχο-
λῆ.—Ἐν μέσῳ πολλοῦ καὶ ἐκλεκτοῦ πλήθους
ἐτελέσθη ἐν τῇ Μ. τοῦ Γένους Σχολῇ ἡ ἐπι-
τῆ ἐνάργει τῶν μαθημάτων συνήθης τελετῆ,
τῆς Α. Θ. Παναγιώτητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ
Πατριάρχου, συμπαραστατομένου ὑπὸ τῶν σε-
βασμιωτάτων συνοδικῶν, τελέσαντος τὸν ἀγια-
σμόν. Μετὰ τὴν τελετὴν ἀνελθὼν τὸ βῆμα ὁ
διευθυντὴς τῆς Σχολῆς πανοσιολογίωτατος ἀρ-
χιμαϊθρότης κ. Μιχαὴλ Κλαββουλος ἐλέξε τὰ
κατάλληλα τῇ περιστάσει, μεθ' ὧν ὁ ταμίης τῆς
Σχολῆς ἐξέθετο τὴν οἰκονομικὴν καὶ ἀσασιν
τῆς Σχολῆς, ἥτις δυστυχῶς, καθὰ δηλοῦται ἐκ
τῆς ἐκθέσεως, δὲν εἶνε τόσον εὐάρεστος. Μετὰ
τοῦτο ἐληξεν ἡ τελετὴ ὑπὸ τὰς εὐχὰς καὶ εὐ-
λογίας τῆς Ἐκκλησίας.

Λόγοι Ἐκκλησιαστικοί.—Τοιοῦτον
φέρει τίτλον τὸ ἀρτίως ὑπὸ τοῦ κ. Μιχ. Γα-
λανοῦ ἐκδοθὲν κομψὸν τομίδιον, ἐν ᾧ
περιέχονται διάφοροι λόγοι ἐκφωνηθέντες ὑπ'
αὐτοῦ ἐν τῇ πατρίδι τοῦ Καλύμνου. Εἰς τοὺς
ἀναγνώστιας ἡμῶν ὁ κ. Γαλανὸς τυγχάνει λίαν
γνωστός, ὥστε περιττὴν θεωροῦμεν πᾶσαν σύ-
στασιν τοῦ ἐκδοθέντος βιβλίου, ὅπερ οὐ μόνον
οἱ κληρικοὶ πιστεύομεν, ὅτι θὰ προμηθευθῶσιν,
ἀλλὰ καὶ πολλοὶ εὐσεβεῖς λόγιοι, διότι οἱ λόγοι
τοῦ κ. Γαλανοῦ εἰς ἀληθῶς κοινωνικὸν ἠθικο-
λογικὸν ἐντύπωμα, ὑπερ χαρκτηρίζουσι καὶ
ιδεῶν σαφήνεια καὶ ἐμβριθία καὶ γλώσσα καλ-
λιεπὴς καὶ ἁέουσα. Τιμ. δρ. 2.

Ἡ ἐν Κερτζίῳ τῆς Ῥωσσίας Ἐλ-
λνική Κοινότης.—Ἐξ ἐπιστολῆς τῆς
προισταμένης ἀρχῆς τῆς ἐν Κερτζίῳ τῆς Κρι-
μαίας ἑλληνικῆς Κοινότητος πρὸς τὴν Διεύ-
θυνσιν τοῦ ἡμετέρου Περιοδικοῦ, δι' ἧς παρα-
καλοῦσιν αὐτὴν νὰ μεριμνήσῃ περὶ καταλλή-
λου ἐκλογῆς καὶ ἀποστολῆς διευθυντοῦ τῆς
αὐτόθι ἑλληνικῆς Σχολῆς, τοσαύτας ἀγαθὰς
ἀπεκομίσασιν ἐντυπώσεις, ὥστε δὲν θεωροῦμεν
ἄσκοπον καὶ δημοσίᾳ νὰ ἐκφράσωμεν τὴν ἐν-
δύμνον ἡμῶν χαρὰν ἐπὶ ταῖς ἐκδηλώσεσι τοῦ
ἀγνατάτου καὶ ἀκραίφροδς πατριωτισμοῦ τοῦ
διήκουτος δι' ὅλης τῆς ἐπιστολῆς, καὶ ἐπὶ τῇ
ἀξιοκαίῳ σπουδῇ τοῦ ν' ἀποκτῆσῃ ἡ Κοινό-
της διδάσκαλον διπλωματοῦχον τοῦ Ἐθνικοῦ
Πανεπιστημίου καὶ ἱκανὸν νὰ διαπαιδαγωγῆσῃ
ἐπὶ τὸ ἑλληνοπρεπέστερον τὰ τέκνα αὐτῆς.
Ὅθεν καθήκον ἡμῶν θεωροῦμεν νὰ συγχαρῶ-
μεν ἐκ καρδίας καὶ τὴν Κοινότητα ἐν γένει διὰ
τὰ φιλοπάτριδα αὐτῆς αἰσθήματα, ἰδίᾳ δὲ τὸν
πρωθερῶν αὐτῆς αἰδ. κ. Γεώργιον Πα-
ξιμῆ, εἰς τὰς ἐνεργείας τοῦ ὑποίου, ὡς
πληροφροσούμεθα, ὁφείλεται ἡ ἀφρόσκοπος λει-
τουργία καὶ ἐπίδοσις τῆς τοῦ σχολῆς καὶ τῆς
ἑλληνικῆς παρομίας ἐν γένει.

—Ἐξεδόθη τὸ 22 καὶ 23 φυλλάδιον τῆς
ἀξιολόγου ἱστορίας τοῦ 16. αἰῶνος ὑπὸ Π
Καρολίδου.

Ὁ Πετρουπόλεως Ἰσιδώρος.—
Τηλεγραφικῶς ἀνηγγέλη τῇ ἡμετέρᾳ Ἐκκλη-
σίᾳ ὁ θάνατος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πε-
τρουπόλεως καὶ Νοβογορόδου καὶ Προέδρου
τῆς Ἱερῆς Συνόδου τῆς Ῥωσσίας Ἰσιδώρου,
ἐπισυνβῆς τῇ 8ῃ παρελθόντος. Ὁ σεβαστὸς
ποιμενάρχης ἦγε τὸ 1850ν ἔτος τῆς ἡλικίας,
ἀπέλανε δὲ τοῦ ἔκρου σεβασμοῦ καὶ τῆς ἀε-
ρίστου ἀγάπης καὶ ὑπολήψεως τοῦ ποιμνίου αὐ-
τοῦ. Ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ ὁ Ῥωσικὸς κλη-
ρος ἀπώλεσεν ἓνα τῶν διακρίτεστέρων ἀειτοῦ
ιεραρχῶν.

Σακελλάριος Δρόσος.—Μετὰ λύ-
πης ἐπληροφροσῆθημεν τὸν ἐν Κερτζίῳ τῆς
Ῥωσσίας ἐπισυνβῆναι θάνατον τοῦ ἐκ τῶν
πρώτων καὶ γενναίων δωρητῶν τοῦ ἡμετέρου
Συλλόγου Σακελλάριου Δρόσου. Ἡ «Μ-
νάκλασις», ἣν ὁ αἰδιμος πολλαχῶς ἐξυπηρέ-
τησεν συνενοῖ τὰς δεήσεις αὐτῆς μετὰ τῶν
οἰκείων αὐτοῦ ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς του.

ΔΟΡΕΙΣ ΔΙΣ ΤΟΝ ΣΥΛΛΟΓΟΝ «ΑΝΑΠΑΞΙΣ»

Ὁ ἐν Βατούμ κ. Ἀνδρ. Σιμάνωφ εὐχεσθή-
θη νὰ προσενέγκῃ τὴν ἐτησίαν αὐτοῦ προσφο-
ράν, φρ. γρ. 40.—Τὸ συμβούλιον μετὰ τοῦ
Προέδρου καὶ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ περιοδικοῦ
εὐχαριστοῦσιν αὐτῷ τὰ μέγιστα.

ΔΗΛΩΣΙΣ

Θεσμῶς παρακαλοῦνται οἱ καθυστεροῦντες
τὴν συνδρομὴν τοῦ τρέχοντος ἔτους νὰ ἀπο-
στείλωσιν αὐτήν.

ΑΔΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Ρωστίφ-Δὸν οἱ κ.κ. Γ. Μιχ., Π. Γσωλιτ., Μ. Τσε-
λαντ., Π. Ἄντυπ., Π. Βεζρ., Γ. Φραγκουλ., Ν.
Γαβλ., Ἄδελφ., Ἀσλνιδ., Ο. Μαυροκορδ., ἀναφ ρ.
γρ. 10.—Βατούμ. Ὁ κ. Α. Σιμων. φρ. γρ. 10.—
Γραμπζοῦς ὁ κ. Η. Κωνσταντίν. φρ. γρ. 10.—Κέρ-
λεστον οἱ κ.κ. Α. Πανασ., Ν. Παρηγ., Σ. Π. Σια-
δερ. ἀνά δολαρ. 2.—Δέρναξ οἱ κ.κ. Ντ. Χριστοφ.,
Π. Ἄντων. ἀνά σελ. 8.—Βαρώσια ὁ κ. Ν. Τριαν-
ταφυλλ. σελ. 16.—Βιτολίη ὁ κ. Γ. Παπαδόπουλ.
σελ. 8.—Κωνπόλις ὁ κ. Γ. Καφαλ. φρ. γρ. 299,
50.—Δαβλον ὁ κ. Σ. Ἀγορφ. δρ. 10.—Χριστόν ὁ
κ. Ν. Δ. Μιηλ. δρ. 10.—Ἀλεξάνδρεια ὁ κ. Α. Σουδ.
φρ. γρ. 45, 25.—Βάρνα ὁ σεβ. Βαρν κ. Πολύκαρπ.
φρ. γρ. 10.—Ὁ σεβ. ἀγ. Βαρνοπρεσλάθως, κ. Συ-
μίων φρ. γρ. 10.—Οἱ κ. κ. Ἐλ. Παπᾶ, Σ. Σερβιογλ.,
Δ. Γ. Καλαντζ.—Δ. Γ. Ἀσπρ., Δ. Κ. Ἄρναουτ. Ι.
Μακρ., Γ. Ζησιαδ., ἀνά φρ. γρ. 10. Ν. Κωνσταντ.
φρ. φρ. 30.—Ἀρεόπολις ὁ Πανασιώτ. κ. Α. Κουρ.
δρ. 10, οἱ κ. κ. Ἄρ. Παναγιωτ., Καλλογερακ. ἀνά
δραχ. 10.—Κέρτς ὁ κ. Γ. Ἀσπριδ. ρουβλ. 5.—Σύ-
μη ὁ κ. Γ. Περιδ. φρ. γρ. 10.—Πετρούπολις ὁ
πανοσιώτ. κ. Η. Κουκουλάρ, καὶ οἱ κ.κ. Τριανταφυλλ.
Σακελλάρ., Ἄμην. ἀνά ρουβλ. 4.